

Şubelerde yeni döneme doğru!

✓ TMMOB'ye bağlı odaların şubelerinde Genel Kurul ve Seçim Dönemi'ne girildi. Mühendis ve mimarların büyük bölümünün bulunduğu İstanbul Şubeleri büyük önem taşıyor.

✓ Odaların çalışmalarını yeterli bulmayanlar için bundan daha iyi bir fırsat olmadığı gibi, üyelerini aktive etmek isteyen Odalar için de son derece önemli bir süreç.

✓ Tüm oda aktivistlerinin, yarına ilişkin kaygıları olan ve buna ilişkin çalışmalarında TMMOB'yi önemseyen tüm üyelerin, daha insanca, onurlu, eşit, özgür bir gelecek isteyenlerin kıyısında durmaması gereken bir süreç bu.

✓ Yalnızca kendi odamızda değil, tüm odalarda TMMOB'nin halktan ve emekten yana geleneksel değerlerini ve mücadelesini sürdürmesi için iş başına!

Merhaba,

TMMOB'a bağlı odaların İstanbul birimlerinde, önümüzdeki dönemin şekillendirileceği günlere girmiş bulunuyoruz. Kimi şubelerde durgun, kiminde ise dinamik bir süreç yaşanıyor. Dinamizmi belirleyen ise, odaların aktif üyeleri ve mevcut yönetimler oluyor doğallıkla.

Mühendis, mimar ve şehir plancılarının geleceğini doğrudan ilgilendiren gelişmeler yaşanıyor. Bayındırlık Bakanlığı tarafından hazırlanmakta olan yasa tasarıları ülkemizde bu alanların nasıl düzenleneceğini belirleyecek. Tasarıklardan biri doğrudan TMMOB kanununda değişiklik içeriyor. Ancak gördüğümüz kadarıyla, üyeleri arasında yeni bir eşitsizlik ilişkisi yaratacak olan bu gelişmeden pek çok şube yöneticisinin bile haberi yok. Yaşamımızı böylesine ilgilendiren bir konuda bile tavır geliştiremeyeceksek, odalar ve katılım sorunu nasıl çözülecek?

Ülkemizin geleceğine ilişkin önemli adımların atıldığı bir kesitten geçiyoruz. Ne var ki atılan adımlar, bilsellik ve ülke çıkarları açısından son derece tehlikeli. Enerji alanında yaratılan krizin ardından nükleer santraller yeniden gündeme geldi, üstelik son derece ciddi biçimde. Nedeni belli. Kamu emekçisine %15 zam yapılmasının, tüm kamu kuruluşlarının özelleştirmeye çalışılmasının ve SSK'nin tasfiye edilmesinin nedeni de ayndır. Bunlar emperyalizmin tüm dünyada uyguladığı programın yansımasıdır.

Emekçi mühendislerin ücret ve sosyal haklarını savunacak, geliştirecek bir yapılanma yıllardır oluşamadı. Sorun, ayrı bir başlık olarak kendini gündeme taşıyamadı. Yoksa bunun nesnel zemini yok mu?

Büyük bölümü ücretli çalışanlar olan TMMOB üyeleri, sağlık sorunlarını nasıl hallediyor? SSK'de verilen hizmetlerden memnunlar mı? SSK'ye neden yatırım yaptırılmaz? Bu kurum sağlık ve sosyal sigorta hizmetleri özelleştirilsin diye bu hale getirilirken niye kimse sesini çıkartmadı? Bu sorun bizi ilgilendirmiyor mu? Odaların, şubelerin, bu sorunla ilgilenme zamanı gelmedi mi?

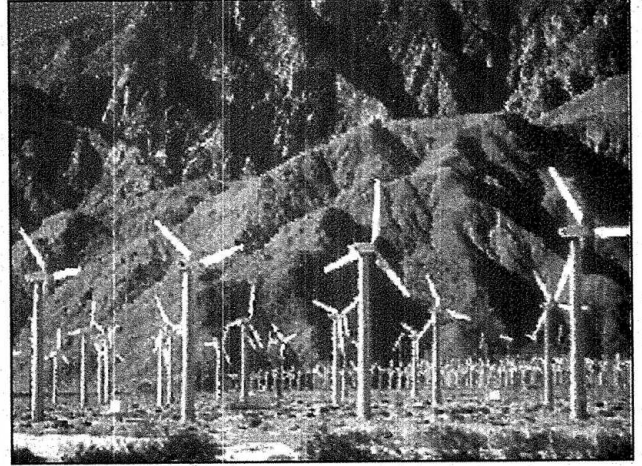
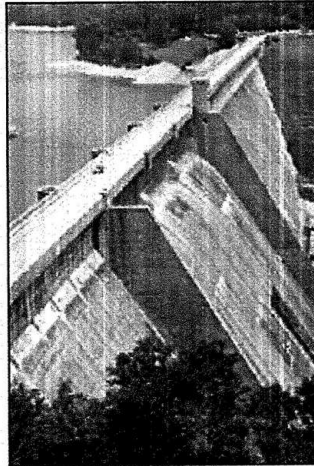
Seçim süreçleri, üye tabanının ya da en azından oda aktivistlerinin en politize olduğu dönemler. Genel ülke politikalarından tutun da ilgili meslek alanının özgün meselelerine kadar çok geniş bir aralıktaki konular, çeşitli ortamlarda tartışılır. Yeni dönemi nelerin beklediği, ne gibi politikalar izleneceği, hangi faaliyetlerin yapılacağı, içinde bulunduğumuz günlerde genel hatlarıyla ortaya çıkacaktır. İşte tam da bu nedenle içinde bulunduğumuz günler özel bir önem taşıyor.

Tüm oda aktivistlerinin, yarına ilişkin kaygıları olan ve buna ilişkin çalışmalarında TMMOB'yi önemseyen tüm üyelerin, daha insanca, onurlu, eşit, özgür bir gelecek isteyenlerin kıyısında durmaması gereken bir süreç bu.

Umutla,

Ölçü

Nükleerciler vazgeçmiyor!

Sayaçsız enerji verilecek vaatleriyle 1950'lerde başlatılan nükleer enerjinin aslında soğuk savaş döneminin nükleer silahlanmasının maskesi olduğunu dünya geç de olsa anladı.

Nükleer kaza ve felaketlerde Çernobil'in ilk olmadığını Çernobil kazasından sonra, son olmadığını da yaşayarak Eylül 1999'da Japonya'daki Takaimura'daki kazayla öğrendik.

Ülkemizde Nükleer Santralleri Savunmak teknik bir zorunluluk değil siyasi bir tercihtir. Çünkü; ülkemiz risksiz enerji kaynaklarının sınırlarında değildir ve 2005'te devreye gireceği söylenen Akkuyu Nükleer Santrali devreye girdiğinde de sınırlarda olmayacaktır.

Yeni ve yenilenebilir enerji kaynaklarını kullanarak, hem gerekli enerji üretimini gerçekleştirebilir hem de risksiz bir dünyada yaşayabiliriz...

Vasıfsız mühendis!

Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından "Mühendislik ve Mimarlık Hakkında Kanun ile Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanununda Değişiklikler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname Tasarısı" hazırlanıyor.

Tasarı yasalasırsa "vasıfsız mühendis" kavramı yasal boyut kazanacak.

Tasarı taslağında yer alan Ek Madde 7'de "uzman mühendis/mimar" olabilmek için bir "uzman mühendis/mimarın" yanında 5 yıl çalışmış olmak ve bunu belgelemek zorunluluğu getiriliyor.

TMMOB'nin görüşünde de belirtildiği gibi bu madde doğrudan bağımlılık ilişkileri yaratmaya dönük bir maddedir.

Uzman Mühendisler Geliyor...

Mühendislik ve mimarlık hizmetlerinin niteliği ve yapılış tarzı, deprem yıkımından sonra toplumun gündemine girdi. Kimileri, mühendislerin işlerini bilmedikleri için yıkımın boyutlarının büyüdüğünü iddia ederken, kimileri de mühendis ve mimarların, gözünü para hırsı bürümüş, herşeyden çalan, işiyle ilgilenmeyen kişiler olarak tanımlıyordu. Üniversitelerde verilen eğitimin niteliği konusunda var olan ciddi şüphelerin depremin sonucu ortaya çıkan yıkım ile kanıtlandığı da ileri sürülen tezlerden. Bir başka görüş ise üniversitede ne kadar iyi eğitim almış olursa olsun gelişmeleri takip etmeyen mimarların mesleklerine hakim olamayacaklarını söylüyor, sorunun zorunlu meslek içi eğitim ile çözüleceğini savunuyor. Buna yakın bir görüş de, Mühendis-Mimarların çalışma hayatında ilgili deneyimi elde etmeden hiçbir projenin ürünün altına imza atmamaları gerektiğini söylüyor.

Deprem sonrası gelişmeler ve kamuoyunda ortaya çıkan tedirginlik ve can korkusu, inşaat sektöründeki pastadan daha büyük pay almak için fırsat kollayanları da harekete geçirdi.

Sertifikalı mühendislik ve yapı denetimi ile ilgili düzenlemeler de bu sırada yeniden tartışılmaya başlandı. Bayındırlık Bakanlığı, konu ile ilgili yasa tasarılarını hazırladı. Tasarılar TMMOB kanununda değişiklik de içeriyor. Öyle görünüyor ki, kısa bir süre içerisinde tüm Mühendis-Mimarların hayatını doğrudan etkileyecek gelişmeler yasalastırılmaya çalışılacak. TMMOB, bu tasarılar hakkında yoğun ve ciddi bir çalışma içine girmiş bulunuyor. TMMOB'nin tasarı hakkında hazırladığı görüşleri, görüşleri alınmak üzere odalara iletili. Önümüzdeki süreç, TMMOB içerisindeki tartışmaların yoğunlaşacağı ve mücadelenin şiddetleneceği bir süreç olacağı benziyor.

Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından hazırlanan "Mühendislik ve Mimarlık Hakkında Kanun ile Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanununda Değişiklikler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname Tasarısı"nın önemli bazı maddeleri ve TMMOB'nin görüşleri...

TMMOB'nin Bakanlık tasarısı hakkında genel değerlendirmesi

TMMOB, KHK'nin eğitim sisteminden gelen eğitim eşitsizliğine karşı bir önlem olarak düşünüldüğü görüşündedir.

Üniversite eğitiminde yaratılan boşluğun mesleki eğitimlerle giderilmesi olanağı olmadığı gibi, bu boşluğun doldurulması Odaların görev ve yükümlülüğünde de değildir.

Ayrıca genelde eğitimde, özelde üniversite eğitiminde yapısal bir iyileştirme düşünülmeden, sistemin devam etmesi, had safhadaki ucuz emek ve işsizlik sorunlarını daha da artıracaktır.

Sorunun çözümünün KHK'de öngörülen biçimiyle olanaklı olmadığını belirterek, ivedilikle devlet ve bağılı olarak YÖK'ün köklü iyileştirmeleri gündeme almasını kaçınılmaz bir zorunluluk olarak görüyoruz.

TMMOB, yeni üniversiteler açılışı ve eğitim programlarının oluşturulmasında karar süreçlerine katılmaktadır.

Kısaca sorunların bir bütünsellik içinde ele alınması kaçınılmazdır.

Bunlara karşın sorunun çözümünün yalnız bir alanını düzenlemeye yönelik KHK ile ilgili görüşlerimizi de bildirmeyi yararlı görmekteyiz.

Öncelikle belirtmek gerekir ki bu KHK'nin amacına yönelik yararı sağlayabilmesi için tüm mühendis ve mimarların TMMOB'ye üye olmalarını zorunlu görmekteyiz.

Kaya Güvenç'in "Genel Değerlendirme" Bölümüne İlişkin Görüşü:

1. Genel Değerlendirmede, konunun salt eğitim eşitsizliği açısından ele alınması yanlıştır. Eğitim eşitsizliğinin gündeme getirilmesi ve KHK'nin bir bütünsellik içinde ele alınması doğrudur. Ancak böyle bir KHK tasarısının genel değerlendirilmesi eğitim eşitsizliği ile sınırlı olamaz. Kaldı ki bu eğitim eşitsizliği bir olgudur ve orta ve uzun erimde yapılacaklar, bu olguyu ortadan kaldırmamaktadır. Bu nedenle de mesleki yeterliliğin saptanması ve belgelenmesi gerekmektedir. Bu gereklilik eğitim eşitsizliğinin ortadan kaldırılması talebini de ortadan kaldırmaz.

2. Mesleki yeterliliğin saptanması ve belgelendirilmesi TMMOB SMM ve Büro Tescil Yönetmeliğinde de yer almaktadır.

3. Bilim ve teknolojinin günümüzde eriştiği düzeyde mühendislik ve mimarlık lisans eğitimi artık "meslek yaşamı boyunca sürecek eğitime olanak sağlayacak temel eğitim" olarak da tanımlanmaktadır. Dolayısıyla gerek "mesleki yeterlilik" gerekse "uzmanlık" ancak lisans eğitimi sonrasında meslek içi eğitim ve deneyim ile kazanılabilir. Bu nedenle üniversiteden mezun olanların asgari bir mesleki deneyimi elde etmeden, toplumun güvenliğini, sağlığını ve refahını doğrudan etkileyen alanlarda etkinliklerde bulunması doğru

değildir.

Bu görüşler çerçevesinde Genel Değerlendirme Bölümüne katılmıyorum.

TMMOB'nin bazı maddeler üzerindeki görüşleri

KHK Tasarısı Madde - 1 Tasarıdaki Metin

Madde 7- Birinci maddede sayılan diploma veya belgelerden birine sahip olmayanlar Türkiye'de mühendis veya mimar unvanı ile çalışamazlar. Mühendis ve mimarların uzmanlık gerektiren mühendislik ve mimarlık hizmetleri için 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği kanununda belirtilen uzman mühendis veya uzman mimar belgesine sahip olmaları gereklidir.

Değişiklik Önerisi

Madde 7- Birinci maddede sayılan diploma veya belgelerden birine sahip olmayanlar Türkiye'de mühendis veya mimar unvanı ile çalışamazlar. Mühendis ve mimarların mesleki yeterlilik gerektiren mühendislik ve mimarlık hizmetleri için 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği kanununda belirtilen mesleki yeterlilik belgesine sahip olmaları gereklidir.

Gerekçe

KHK tasarısında "uzman mühendis" ve "uzman mimar" adları kullanılmaktadır. Uzman sözcüğünün kullanılmaması daha doğru olacaktır. Uzmanlık tanımının özel ihtisas gerektiren, lisans üstü eğitimle kazanılan bir unvan olduğu, mesleki eğitim programlarıyla verilemeyeceği düşünülmelidir. "Uzman" terimi yerine "mesleki yeterlilik" teriminin kullanılması, amaç uygun olacaktır.

KHK Tasarısı Madde 2 - Ek Madde 7 Tasarıdaki Metin

Ek Madde 7- Uzman mühendis veya uzman mimar olabilirliği için aşağıdaki şartlar aranır.

- Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği'nin ilgili meslek odasına üye olmak,
- Yüz kıratıcı bir suçtan hüküm giymemiş olmak,
- İlgili meslek alanlarında, uzman mühendisler veya uzman mimarlar denetiminde en az beş yıl meslek deneyimi edinmek ve bunu belgelemek,
- İlgili meslek odalarının düzenlenmiş belge edinmeye yönelik eğitim programına katılmış olmak,
- Uzman mühendis ve mimar sınavında başarılı olmak.

Kamu kurum ve kuruluşları ile kamu iktisadi teşebbüslerinde asli ve sürekli görevlerde çalışanlarda ilgili

meslek odasına üye olma şartı aranmaz.

Eğitim programlarının usul ve esasları, sınav komisyonunun çalışma usulleri, sınav esasları, sınavın konuları, eğitim programına katılım ve sınav giriş ücretlerinin belirlenmesi, uzman mühendis veya uzman mimar yanında çalışma şekli ve süresi, uzmanlık belgesi verilmesi, süresi, yenilenmesi, iptali ile ilgili hususlar ve mesleki deneyim için gerekli şartlar, Birliğin görüşü alınarak, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından, bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir ay içinde hazırlanacak yönetmelikte düzenlenir ve Resmi Gazete'de yayınlanır.

Değişiklik Önerisi

Ek Madde 7 - Mühendis veya mimarların yeterlilik belgesi alabilmeleri için aşağıdaki koşullar aranır.

a) Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği'nin ilgili meslek odasına üye olmak. Kamu kurum ve kuruluşları ile kamu iktisadi teşebbüslerinde asli ve sürekli görevlerde çalışanlarda ilgili meslek odasına kayıt şartı aranmaksızın, yeterlilik belgesi alma konusunda ki koşullara bağlıdır.

b) Yüz kıratıcı bir suçtan hüküm giymemiş olmak,

c) İlgili meslek Odasında düzenlenmiş ve belge edinmeye yönelik mesleki eğitim programına katılmış olmak ve belge sınavında başarılı olmak.

Belge konuları, eğitim programlarının usul ve esasları, eğitim programına katılım ücretlerinin belirlenmesi, sınav komisyonlarının çalışma usulleri, yeterlilik belgesinin verilmesi, belgenin süresi, yenilenmesi, iptali ve mesleki deneyimin tanımı ile ilgili hususlar, bu KHK'nin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir ay içinde TMMOB tarafından hazırlanacak yönetmelikte düzenlenir ve yönetmelik Resmi Gazete'de yayınlanır.

Yeterlilik belgesi verilmesinde öncelikli alanlar için, belgeye esas eğitim konuları, sınav konuları ve sınav esasları ile ilgili hususlar bu KHK'nin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki ay içinde ilgili meslek odaları tarafından TMMOB yönetmeliğine uygun olarak hazırlanacak yönetmeliklerle düzenlenir.

Gerekçe

KHK tasarısında yer alan -c)- maddesi, mühendis ve mimarlara başka mühendis ve mimarların denetiminde çalışma yükümlülüğü getirmektedir. Bu durum yeterlilik sürecinin düzenlenmesi amacını aşarak, bağımlılık ilişkilerine yol açacaktır. Bu nedenle -c)- maddesi metinden çıkarılmalıdır.

Yönetmelik konusu ise tamamıyla TMMOB'yi ilgilendirmektedir.

Çok sayıda verilmesi gereken belgeye ait konuların, örneğin "sınav konularının" tek bir yönetmelikte toplanması zordur. Ayrıca Bayındırlık ve İskan Bakanlığı ile ilgili mühendislik ve mimarlık disiplinleri dışında mühendislik ve mimarlık hizmetleri ile ilgili hususların bu bakanlık tarafından hazırlanması da söz konusu olmamalıdır. ■

Yetkinleşmek için yasa çıkartmak yeterli mi?

Murat KIRÇIL
(İMO İstanbul Şubesi YK Üyesi)

17 Ağustos ve peşisıra gelen diğer deprem felaketleri ile birlikte ülkenin, en azından meslek odalarının gündemine, imar yasası değişikliği, denetim mühendisliği yasa taslağı ve uzman mühendislik yasa taslağı adları altında değişik fakat birbiri ile ilintili yasa ve yasa değişikliği teklifleri gelmiştir. Esasen bunlardan uzman mühendislik ile ilgili olarak hazırlanmış olan yasa taslağının bir benzeri (detaylarda farklar olmakla beraber ana fikri ve kurgusu çok benzer) İMO tarafından 1998 yılında hazırlanıp yayınlandı. Ancak hazırlanan bu taslak gerek İMO da örgütlü mühendisler tarafından gerekse TMMOB bünyesindeki diğer odalar tarafından yeterince tartışılmadı. Sanayileşmesini tamamlamış ve teknoloji üretir hale gelmiş ülkelerin hemen hepsinde benzeri bir düzenleme yıllardır vardır. Bu uygulamaların ortak özelliği mühendisin üniversiteden mezun olur olmaz profesyonel mühendis olarak çalışmaması ve süresi ülkeden ülkeye değişmekle beraber (2 ile 5 yıl) belli bir süre çırak mühendis olarak çalışması zorunluluğu olmasıdır. Bu sürenin sonunda kimi ülkelerde yetkin mühendis ünvanı alınmakta, kimi ülkelerde mühendisin bu sürenin sonunda yaptığı projeler bir jüri tarafından değerlendirilmekte ve bu değerlendirmenin sonucuna göre yetkin mühendis ünvanı verilmekte, kimi ülkelerde bu değerlendirmeye ek olarak birde yazılı sınav yapılmakta ve bütün bunların sonucunda mühendise yetkin mühendis ünvanı verilmektedir. Bütün bu uygulamalarda esas amaç mühendisin diplomayı eline alır almaz kendi adına proje tasarlamaması ve belli bir süre sonunda da bir değerlendirmeye tabi tutulmasıdır. Ülkemizde de benzeri bir uygulamaya geçilmek istenmektedir. Ancak bizde düşünülen

şekli ile yetkin mühendisler bugün belediyelerin "yapmakta oldukları" oldukları proje denetleme görevini yerine getireceklerdir. Bunun yanın da yine her inşaat mühendisi proje yapabilecektir. Ülke koşullarında uygun bir düzenleme olduğunu düşünmekteyim. Ancak gözden kaçırılmaması gereken nokta bu uygulamaların geçerli olduğu ülkelerin hemen hepsinde mühendislik eğitimi kalitesinin belli bir seviyenin altına düşmemesidir. Mühendislik eğitimi ile ilgili olarak ülkemize döndüğümüzde aslında pekde iç açıcı olmayan bir tablo ile karşı karşıya kalıyoruz. Bu konu ile ilgili saatler süren tartışmalar yapılabilir ancak üniversitelerin kalitesi arasındaki dengesizlikler ve bu dengesizliklerin mantık sınırları dışında olduğu herhalde herkesin kabul ettiği bir gerçektir. Son yıllarda jet hızıyla açılan üniversitelerin büyük bir bölümünde inşaat mühendisliği bölümleri de açılmıştır. Muhtemelen makina, elektrik gibi diğer temel mühendislik bilimleri için de durum aynıdır. Bir başka sorun, ülkemizde büyük şehirler dışında güncel bilgiye ulaşma olanaklarının son derece kısıtlı olmasıdır. Bu olanakların büyük şehirlerde bile ne derece mevcut olduğu tartışmalıdır. Belki de bunun bir sonucu olarak, bu mesleği 20-25 yıldır yaptığını göğsünü gere gere söyleyen meslektaşlarımız arasında mesleğini güncel bilgiler ile yapanların sayısı oldukça azdır. 1970 yılında mezun olan bir meslektaşımız bugün hala 1970 yılı bilgileriyle proje yapmaktadır ve bu meslektaşlarımızın oranı küçümsenemeyecek boyutlardadır. Bütün bu olumsuzlukların sonucunda yetkin mühendislik kavramının Türkiye'de hayata geçirilmesi gerektiğini düşünmek elbette kolaylığı seçmek olur. Tartışmamız gereken esas olgu bu kavramın Türkiye'de ki uygulama şekli olmalıdır. Yukarıda kısaca değinmiş olduğumuz olumsuzluklara birde ülkemizdeki inşaat sektörünün mühendisler açısından durumunu (çalışma koşulları, iş güvensizliği) eklersek uygulamada ortaya çıkacak sorunlara

ra kafa yormamızın ne derece gerekli olduğu sanırım anlaşılabilecektir.

Türkiye'deki mühendislik eğitimi kalitesini, mühendislik yapanlarında bilgi birikimini dikkate aldığımızda karşımıza çıkan gerçek şudur; mesleki eğitimi kurumsallaştırıp yaygınlaştırmadan hayata geçirilecek olan bir yetkin mühendislik uygulaması faydadan çok zarar getirecektir. Gerek İMO tarafından hazırlanan yetkin mühendislik yasa taslağı gerekse Bayındırlık Bakanlığı tarafından hazırlanmış olan uzman mühendislik yasa taslağı mesleki eğitimi zorunlu tutmaktadır. Ancak mesleki eğitimin kim tarafından nasıl yapılacağı henüz belli değildir. Mesleki eğitim ile ilgili uygulama ayrıntılarının bu taslaklarda yazılmış olmasını beklemiyoruz ama konu ile ilgili en ufak bir tartışma bile yapılmaması bizim bu konuları sorgulamaya yöneltiyor. Ayrıca her iki taslakta geçiş süresi içinde belli bir mesleki kidede sahip mühendislere hemen yetkin mühendis ünvanı verilmesini öngörüyor. Bu meslekdaşlarımızın mühendislik tecrübelerine söyleyecek sözümüz yok, ancak mühendislik bilgilerine bakıldığında görüldüğü bu meslekdaşlarımızın büyük bir bölümünün yetkinliklerini bir tarafa bırakın yeterlilikleri bile tartışmalıdır. Kısaca yetkin mühendislik ile ilgili hazırlanan taslaklar kağıt üzerinde oldukça tutarlı hatta idealdirler, ancak ülke koşulları dikkate alındığında uygulanabilir olduklarını söylemek mümkün değildir. Bütün bu olumsuzluk yada hastalıkların ilacı mesleki eğitimidir. İlgili odalar mesleki eğitimi tüm mühendislere ulaştırabilmek için altyapı hazırlıklarına hemen başlamalıdır. Gerekirse sürekli eğitim merkezleri kurulmalı ve üniversitelerle protokoller imzalanarak mesleki eğitim çalışmalarında işbirliği yapılmalıdır. Anadolu'nun her köşesine güncel bilgilerin ulaştırılması sağlanmalıdır. Odalar tarafından basılan kitap sayısı artırılmalı ve örgütlü olunan her yere dağıtılmalıdır. Bunlar sadece ilk akla gelen önerilerdir. Ama sadece bundan sonra mezun olacak mühendislerin yetkinleşmesini sağlamak değil şu an mühendislik yapan meslektaşlarımızın yeterli ve yetkin hale gelmesini sağlamak olmalıdır.

Bütün bunların yanında uzunca bir süredir unutulmuş olan fakat kanımızca meslek odalarının en önemli görevlerinden biri olan mühendislerin çalışma koşullarının iyileştirilmesi de sağlanmalıdır. Haftanın altı yada yedi günü ofis veya şantiyede çalışan bir mühendisin mesleki eğitimden faydalanabilmesini beklemek biraz insafsızlık olur. Bütün bu olumsuzlukları gözmetmeden devreye sokulacak bir yetkin mühendislik uygulaması ise kendimizi kandırmak olacaktır.

Siyasi iktidar mühendis-mimarlara kast sistemini dayatıyor Sertifikasyon uygulamasına hayır !

Emin ÇETİN
Bilgisayar Mühendisi

Bir süredir TMMOB içinde tartışılmakta olan sertifikalı mühendislik/mimarlık uygulaması 17 ağustos depreminin ardından yeniden gündeme geldi. Daha önce TMMOB Genel Kurullarında da tartışılan bu konuda İnşaat Mühendisleri Odasına bir çalışma yapması için görev verilmiş, İMO'da bir konuda bir broşür hazırlanmış. Daha sonraları zaman zaman gündeme gelse ve tartışma alevlense de sertifikasyon konusu daha çok TMMOB içi bir tartışma olarak kaldı.

TMMOB içinde sertifikasyonu savunanlar, belli bir mesleki deneyimi olmayan mühendis-mimarların, genel olarak toplumun güvenini ve sağlığını ilgilendiren alanlarda mesleki etkinliklerde bulunmaması gerektiği görüşünden hareket ediyorlar. Buradaki genel söyleme karşın konu özde daha çok inşaat sektörü ve bu sektöre dönmüş proje üretimi yapan meslek disiplinleri açısından tartışılıyor. Yaygın olarak kullanılan bir örnekle : Yeni mezun bir inşaat mühendisinin bile bir gökdelen projesine imza atma yetkisi var, bu engellenmeli deniyor. Tartışma bu boyutuyla daha çok proje üretimi yapan ve Serbest Mühendis-Mimar (SMM) denilen kesim üzerinde odaklanıyor. SMM belgelerinin ancak belli bir mesleki deneyimi olan, mesleki eğitimi geçen ve sınavlarda başarılı olanlara verilmesi ve böylece proje hazırlama ve imza yetkisinin kısıtlanması öngörülüyor.

Bakanlık fırsat bildi

Sertifikasyon tartışmasının (Gerçi tartışma demek de doğru değil. Çünkü sadece tek bir görüşe kendini ifade şansı tanınıyor.) kamuoyuna mal olmasıyla birlikte, yasal düzenlemeler konusunda sürekli eleştirilen Bayındırlık ve

İskan Bakanlığı konunun bir anlamda üstüne atladı. Bakanlık bu konuda yasal düzenleme hazırlıklarına hemen başladı. Kasım ayı başında da "Mühendislik ve Mimarlık Hakkında Kanun ile Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanununda Değişiklikler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname Tasarısı" görüşü alınmak üzere TMMOB'ye gönderildi.

KHK tasarısı incelendiğinde bakanlığın konuyu odalar gibi sadece bir sertifikasyon sorunu ile sınırlamadığı, daha geniş bir açıdan ele aldığı görülüyor. TMMOB içinde konu tartışılırken sadece bazı meslek disiplinleri için getirilen sertifikasyon önerisi, bakanlığın tasarısında tüm disiplinleri kapsayabilecek bir şekilde genişletilmiş, ve üstelik her türlü düzenleme yetkisi de siyasi iktidara bırakılmış. Sertifikasyondan öte gerçek hedefin ne olduğu ve bu düzenlemelerin ne şekilde yapılacağı da tasarıdaki bir maddede net olarak görülebiliyor. Ek Madde 7'de "uzman mühendis/mimar" olabilmek için bir "uzman mühendis/mimarın" yanında 5 yıl çalışmış olmak ve bunu belgelemek zorunluluğu getiriliyor. TMMOB'nin görüşünde de belirtildiği gibi bu madde doğrudan bağımlılık ilişkileri yaratmaya dönmüş bir maddedir. Sertifikasyon uygulamasını bütün disiplinlere ve alanlara taşıdığınızda bu madde ile bir kast sistemi yaratılmış, "uzman" sıfatına sahip olmayan mühendis/mimarlar köle gibi çalışmaya mahkum edilmiş oluyor.

Doğal olarak bakanlık konuya daha kapsamlı yaklaşıyor. Fırsattan istifade orta ve uzun vadede işgücünü daha da ucuzlatarak, kapitalist sistemin gereksinimlerine daha fazla yanıt verecek, mühendis/mimarları patronların dayattığı her koşulda ve işte çalışmaya mahkum edecek bir yöntem arayışı içerisindedir. Bu uygulama ile yeni mezun mühendis/mimar teknisyen düzeyine indirgenirken,

mühendislik/mimarlık yapabilmesi için "önce her denileni yapmayı öğren, beş sene boyunca süren, iyi çocuk olduğunu ispatla, sonra gel düşünürüz" denilecektir.

Sertifikasyon çözüm değil

Eğitim sisteminin mevcut eksiklik ve yetersizliklerini veri alan bu görüş, kısa ve orta vadede eğitim sisteminde bir iyileştirme olmayacağı düşüncesiyle açığın mesleki eğitimi ve sertifikasyon ile kapatılabileceğini savunuyor.

Sertifikasyondan öte gerçek hedefin ne olduğu ve bu düzenlemelerin ne şekilde yapılacağı da tasarıdaki bir maddede net olarak görülebiliyor.

Mühendis ve mimarların üniversitelerden gerekli donanımına sahip olmadan mezun oldukları yadsınamayacak bir veri. Bunu Türkiye'de artık herkes kabul ediyor. Ancak bu görüşün bilginin sorunları çözeceğini savunurak bilmenin uygulamak anlamına gelmediğini gözden kaçırıyor yada görmezden geliyor. Mesleğin uygulanmasında görülen eksiklik ve yanlışlıklar sadece mesleki yetersizlikten kaynaklanmıyor, hatta büyük oranda mesleki yetersizlikten kaynaklanmıyor. Kapitalist sistemde neyin nasıl yapılacağını toplumsal çıkarlar ve bu doğrultuda kullanılan mesleki bilgi değil, kar mekanizmaları belirliyor. Patron açısından en iyi mühendis/mimar en donanımlı ve bilgili olan değil, en çok kar ettiren mühendis/mimar.

Dolayısıyla uygulamadaki eksiklik ve yanlışlıkları kapitalist sistemde ortadan kaldırmak mümkün değilse de, bir ölçüde olsun azaltmanın yolu uygulama yetkisine sahip olanların sayısını azaltmaktan değil, sağlıklı denetim mekanizmaları kurmaktan geçiyor. Sertifikasyon en iyimser bakışla bile en fazla bilgi eksikliğinden kaynaklanan sorunları çözebilir.

Ancak sağlıklı denetim mekanizmaları, örneğin odaların gerçek anlamda proje denetimine yönelmeleri ve bu doğrultuda yapılacak düzenlemeler, hem bilgi eksikliğinden, hem kar hirsından kaynaklanan sorunları bir ölçüde giderilebilir.

Aksi durumda sertifikasyon proje hazırlama ve imza yetkisi olan mühendis/mimarların sayısını kısıtlaması dolayısıyla bir rant paylaşım aracına dönüşecektir. Yeni SMM bürolarının açılışı zorlaşacak, belki birçok mevcut büronun da kapanması gerekecektir. Böylece Pazar daha az sayıda proje ofisi arasında pay edilecektir. Buna karşın kar mekanizmalarının belirleyiciliği ve yönlendiriciliği uygulamada hiçbir şeyin değişmemesini getirecektir.

TMMOB'den geri adım mı?

TMMOB içinde, mühendis ve mimarların sertifikasyonu konulu tartışmalarda, TMMOB yönetimi şimdiye kadar tartışmanın bir tarafı olmak yerine daha çok tartışmaları izleyen ve değişik görüşleri dinleyen bir yönetim görüntüsü vermeye çalıştı. Sertifikasyon uygulamasını savunan ve öneren odaların olduğu kadar karşı çıkan oda ve kişilerin de görüşlerini TMMOB içinde rahatça dile getirebilmelerini sağladı. TMMOB yönetimi bir tür denge politikası gereği tartışmada tarafsız kaldı. Konunun daha çok bir iç tartışma olarak kalması da TMMOB yönetiminin bu konuda işini kolaylaştırdı.

Ancak 17 Ağustos depremi sonrasında mühendis ve mimarların sertifikasyonunun özellikle bu uygulamayı savunan odalar tarafından TMMOB dışına, kamuoyuna, taşınması ve gerek üniversitelerden, gerek medyanadan belli bir destek bulması, ardından da Bayındırlık ve İskan Bakanlığının hazırladığı KHK tasarısı TMMOB'yi bir görüş oluşturmaya zorladı. Bakanlığın KHK tasarısı hakkın-

da bildirilen görüş TMMOB yönetiminin şimdiye kadar diğer konularda olduğu gibi bu konuda da mevcut çelişkileri ve iç dengeleri aşmadığını, yada bu konuda somut bir çabanın içinde olmadığını gösteriyor.

"Sorunun bir bütünsellik içinde ele alınması" gerektiği, eğitim sisteminde "köklü değişiklikler" yapılmadan bir çözüme ulaşılamayacağı vurgulansa da, KHK'den "sorunun çözümünün yalnız bir alanını düzenlemeye yönelik" diye bahsedilerek, sertifikasyona karşı olunmadığı, dahası çözümün bir parçası olarak görüldüğü belirtiliyor. TMMOB yönetiminin görüşünün bu şekilde oluşmasında aşağıdaki noktaların önemli olduğunu düşünüyorum.

1. Genel değerlendirme bölümünün bile ancak muhafazet şerhleri ile kaleme alınabildiği göz önüne alınırsa sertifikasyonu savunanların TMMOB içinde önemli bir güçlerinin olduğu görülebilir.

2. TMMOB Bakanlığın KHK tasarısı ile kendisine rağmen birşeylerin yapılacağı endişesine kapılmış, klasik olarak "yanlış bile olsa içinde yer alırsak müdahale edebiliriz" düşüncesiyle hareket etmiştir. Bir anlamda kendi ilgi ve sorumluluk alanına giren bir konuda ipleri elinden çıkarmak endişesine kapılmıştır.

3. Bu endişenin temelinde TMMOB'nin üyelerini belli konularda aktive etmemesi, karşı çıktığı durumda uygulamayı durduracak gücü, yani üye tabanını, kendinde görememesi vardır.

4. TMMOB görüşünde "Yönetmelik konusu ise tamamıyla TMMOB'yi ilgilendirmektedir." diyerek konunun düzenlenmesi hususunun kendisine bırakılmasında ısrarlıdır. Böylelikle en azından uygulamada, gelebilecek tepkileri yumuşatabileceğini düşünmekte, konunun düzenlenmesini üstüne almayı bir kazanım olarak görmektedir.

5. Kaldı ki bakanlığın tasarısında bile meslekte 12 yıl

lını dolduranlara otomatik olarak "uzmanlık" belgesi verilmektedir. TMMOB aktivistlerinin ve üyelerinin arasında 35 yaş üzeri kuşağın ağırlığı düşünüldüğünde TMMOB içinden ciddi bir karşı çıkışın örgütlenemeyeceği görüşü hakimdir.

Bu anlamda TMMOB'nin sertifikasyon konusundaki mevcut konumunun daha öncesine göre bir geri adım olarak nitelendirilmesi mümkün değildir. Durum daha çok geleneksel çelişkiler, kısıtlar ve dengelerin belirleyiciliğinden bir görüş netleştirme olarak düşünülmelidir.

Kaçan bir fırsat mı?

TMMOB'nin konunun önemi düşünüldüğünde önemli bir fırsatı kaçırmakta olduğunu, dahası bu konuda hiçbir çabanın içine girmediğini düşünüyorum. TMMOB'nin genel üye profili düşünüldüğünde sertifikasyon uygulamasından olumsuz etkilenecek üye sayısı azınlık kalsa da, TMMOB'ye ilgili giderek azalan geniş genç mühendis kitleleri önemli ölçüde mağdur olacaktırlar. Bu anlamda yıllardır bir sıkıntı olarak dile getirilen mühendislik öğrenicileri ve yeni mezun genç mühendislerle ilişki kurmak, onların TMMOB çatısı altında toplamak için bakanlığın tasarısı önemli bir fırsat yaratmaktadır.

Özellikle üniversiteler başta olmak üzere, öğrenci ve yeni mezun mühendislerle yönelik, konunun önemini anlatan ve mühendisleri TMMOB çatısı altında mücadeleye çağıran bir kampanyanın alıcı bulacağını, TMMOB'nin yeniden kitleselmesini sağlayabileceğini düşünüyorum. Önemli bir zaman yitirilmiş ancak fırsat henüz tamamen kaçmamıştır. Satukoyu ve dengeleri korumak yerine gerektiğinde kaybetmeyi göze almak gerekir. TMMOB yönetimi artık zor ve riskli olanı seçmelidir.

Not: Bakanlığın tasarısındaki "uzman mühendis/mimar" ve TMMOB'nin görüşündeki "mesleki yeterlilik" belgesi terimlerinin yerine her ikisini de kapsadığı düşüncesiyle "sertifikasyon" ve "sertifikalı mühendislik/mimarlık" terimleri kullanılmıştır.

17 Ağustos Kocaeli Depremi Sonrası Jeodezik Gereksinimler

Dr. Rahmi Nurhan ÇELİK

Bu Bizim İlk Depremimiz Değil, Son Depremimiz de Olmayacak! Depremleri Önleyemeyiz Ama Depremlerle Yaşamayı Öğrenebiliriz. O halde Gelin Gelecek Depremi Karşılama Hazırlıklarına Hemen Başlayalım; Çünkü Bir Sonrakinin Ne Zaman Olacağını Bilmiyoruz.

17 Ağustos saat 03:02'de Türkiye'nin can damarı olan Adapazarı, İzmit, Gölçük ve İstanbul büyük bir sarsıntıya uydı. Resmi kayıtlara göre 45 saniye sürdüğü açıklanan deprem, bir çok aileyi birbirinden ayırmış evsiz ve işsiz bırakmıştı. Herkes ilk andaki şoku atlattıktan sonra sevdiklerine ve çevresine yardıma koşmuş elinden geleni yapmaya çalışmıştı. Tüm bunlar, o korkunç manzaranın arkasından elden geldiğince çabuk yapılmaya çalışıldı; ancak maksimum canı enkaz yüzüne koymuş elinden geleni yapmaya çalışmıştı. Tüm bunlar, o korkunç manzaranın arkasından elden geldiğince çabuk yapılmaya çalışıldı; ancak maksimum canı enkaz yüzüne koymuş elinden geleni yapmaya çalışmıştı. Tüm bunlar, o korkunç manzaranın arkasından elden geldiğince çabuk yapılmaya çalışıldı; ancak maksimum canı enkaz yüzüne koymuş elinden geleni yapmaya çalışmıştı.

Tüm bunlar acilen yapılması gerekenlerdi, bu arada henüz kimse gerçek hasarın tam tespiti yapılamıyordu. Kriz merkezlerine bilgiler geliyor buralarda bir biçimde bu bilgiler birleştirilmeye çalışılıyordu; fakat bu bilgi toplama merkezinin ne yazık ki alt yapısı bir Coğrafi Bilgi Sistemi (GIS) oluşturmuyordu; çünkü bu konuda da hazırlıksız yakalanmıştık! Çünkü deprem öncesi ne siyasi otorite ne de bir çok yerel yönetim bu gereksinimin elzem olduğunu farkında değildi!

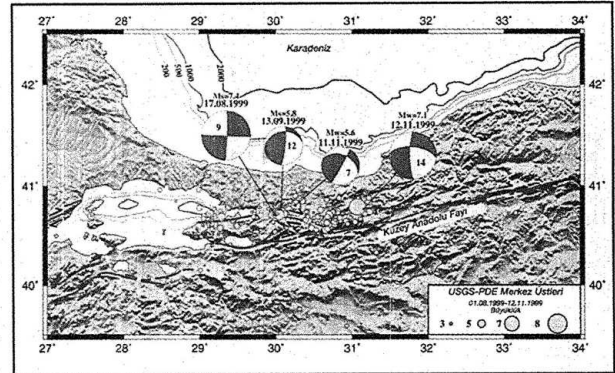
Kriz merkezlerini destekleyen bir GIS alt yapısı olsaydı ne olurdu? İlk olarak değişik biçimde toplanan veriler bir bütün olarak değerlendirilebilir, stratejik kararlar ivedilikle alınabilir, kurtarma ve yardım çalışmaları an an izlenebilir ve gerekli müdahale ve yönlendirmeler ivedilikle yapılabilir.

Depremden hasar gören bölgeler üzerine yapılan uçuşlarda elde edilecek olan hava fotoğraflarının bir GIS yapısı içinde ele alınması bir çok soruna daha kısa zamanda çözüm üretilmesine olanak sağlayabilecektir. En-

kaz halinde olan binaların adresleri ve binalarda bulunan dairelerde kaç kişinin olduğu, yaşına cinsiyetine, hatta medeni durumuna kadar belirlenebilir, kurtarmalar ve yapılan yardım organizasyonlarının kimlere nasıl ulaştığı gibi analiz sonuçlarının dışında akrabaları tarafından aranan kişilerin durumu netleştirilebilir. Bu ve benzeri bir çok kolaylık sadece bir GIS altyapısının var olmasıyla bir çok eksik hizmetin ve iyi niyetle gösterilen bir çok çabanın gereksiz yere harcanmasını engelleyebilir...

İnsanların deprem telaşı, zamanla yerini mağdur insanların yeni bir yaşam kurma telaşına dönüştürmekte, kimi çözümünü göç etmekte, kimi binasını onarmakta, kimi binasını yeniden inşa etmekte aramaktadır. Tüm bunların çözümünü yine varolan jeodezik altyapının, Ülke Sisteminin türevleri olarak karşımıza çıkarır. İnsanlar yeni binalarını, onarımını kendi arsalarında kendi parsellerinde yapmak zorundadır. Acaba bu onarılacak binalar yerinde mi, yoksa komşusunun arazisi üzerine mi kaymış yada yola mı çıkmıştır. Tüm bu soruların yanıtı, bu depremde jeodezik altyapımız gördüğü hasarın tespitinde saklıdır. Dolayısıyla bu hasarın ivedilikle belirlenmesi ve yeni yapılaşmaların elde edilen sonuçlara ve bu sonuçlara dayalı yasal düzenlemelere bağlı olarak yapılması gerekmektedir. Çünkü bu deprem sonucunda bir çok mülkiyet sınırı konum değiştirmiştir. Yeni yerleşim yerlerinin belirlenmesi de bu sonuçların ışığında yapılmalıdır. Bundan sonraki imar çalışmalarına altlık olması açısından büyük ölçekli haritalarda yerini kesinleşen fay hatlarının ve etki bölgelerinin kartografik sembollerle belirtilmesi son derece yararlı olacaktır.

Büyük bir olasılıkla bu bölgelerdeki büyük ölçekli haritaların yenilenmesi gerekecektir. Yeni üretilecek bu har-

tarların deprem öncesi bile bir çok sorunlar yaşadığımız ülke sistemiyle bağlantılı;

Fakat Türkiye Ulusal Temel GPS Ağını (TUTGA) referans alacak biçimde üretilmesi, yapılabilecek yenilenmenin çok daha güncel ve güvenilir bir altlığa sahip olması açısından son derece önemlidir.

Tabii ki bu TUTGA'nın 17 Ağustos Depreminden hasarsız çıktığı anlamına gelmemelidir. Bu bölgede bulunan ve deprem öncesi GPS gözlemleri tamamlanan tüm TUTGA noktaları GPS gözlemleri yenilenmeli ve deprem sonrası koordinatları hesaplanmalıdır.

Yukarıda dikkat çekilmeye çalışılan konular, çözümümüz gereken sadece birkaç problemi tamamlamaktadır. İnsanlarımız daha henüz farkında değil, ama biz farkında olmak ve bunu onarmak zorundayız.

BU DEPREM MEDENİ HUKUKUZA ALTLIK OLUŞTURAN TEMELLERE, MEVCUT BÜYÜK ÖLÇEKLİ HARİTALARIMIZA ZARAR VERMİŞTİR.

ZAMAN KOLLARI SIVAMA ZAMANIDIR.

Deprem TV

Özlem Ergüz
Fizik Mühendisleri Odası

Önce 17 Ağustos ve ardından da 12 Kasım'da Kuzey Marmara'da meydana gelen depremler Türkiye tarihi için karanlık ve acı dolu birer sayfa olmaktan öte bir anlam taşıyorlar kesinlikle. Depremle birlikte yaşamaya alışmamız öğütlenirken medya şovlarının ne kadar zihin açıcı olabileceği de ispatlandı bu süreçte. Kürsülerinin arkasından çıkan veya masalarının başından kalkan bazıları günler boyunca renkli camlardan, gazete sayfalarından evlerimize misafir oldular. Ama nasıl?

O TV programı senin, bu röportaj benim dolaşan deprem uzmanları (bu kavramı ilerde açacağım ama şimdilik enflasyon canavarına benzer bir tanımlama diyelim) yaşadığımız felaket konusunda bizi derinlemesine aydınlatmakla yetinmeyerek, hepimizi birer deprem uzmanı haline getirdiler. Artık Türkiye halkının her bir bireyi fay hattı nedir, depremin şiddeti veya magnitudü nasıl hesaplanır, parçalı kırılma mı daha az şiddetle depreme neden olur, yoksa tek parçalı kırılma mı, jeologlar kimlerdir, sismograf eve alınabilir mi, hangi köpek depremi daha önceden haber verir gibi sorulara en geç 15 sn. içinde cevap verebilir duruma geldi. Bu katkılarında dolayı tüm uzmanlar "bizim kanalın deprem danışmanı" ve "ailenizin bilim insanı" ünvanlarını çoktan hakettirler.

Yazılı ve görsel basında karşımıza önce, yıllardır deprem dendiğinde akla gelen tek yer olan Kandilli Rasathanesi'nin müdürü Prof. Dr. Ahmet Mete Işıkara çıktı. 17 Ağustos depremi için ilk açıklamasında "6,8 şiddetindedir" diyen Işıkara, sonra anlaşılması çok güç birtakım bilimsel açıklamalar yaparak depremin aslında 7.4 şiddetinde olduğunu söyledi. Ardından depremin 2. gecesi bölge halkını kendi deyimiyle "teyakkuz" durumuna çağırıp da o gece deprem olmayınca bütün tepkileri üzerine çekti.

Onun hemen ardından başta üniversite hocaları Aykut Barka, Celal Şengör, Tuncay Taymaz ve Yücel Yılmaz olmak üzere, Uluslararası Konut Bilimleri Başkanı Oktay Ural, Tübitak Deniz Araştırmaları Koordinatörü Naci Görür, Tübitak Yer Bilimleri Enstitüsü Müdürü Namık Yalçın, Tübitak Konut Araştırmaları Ünitesi Başkanı Gülsüm Sağlam, TPAO Genel Müdürü Osman Demiray, Fransız tektonikçi Prof. Xavier Le Pichon, inşaat mühendisleri, jeofizik mühendisleri ve çevre mühendisleri de dahil onlarca disiplin ve ülkeden, onlarca bilim insanı ve araştırmacıyla tanıştık.

Saatlerce süren tartışma programları, hiçbir çözüm üretilmemek ve anlaşılır ve tatmin edici bir açıklama yapılmamakla birlikte, insanları asıl sorunlardan uzaklaştırmak ve gündemi çarpıtmak konusunda oldukça başarılıydılar. İşin en acı verici tarafı kişisel çıkarları, toplumsal çıkarları önüne koyarak bilimsel etiği ayaklar altına alan sözde bilim insanlarının zavallı görüntüleriydi. Düzenin lokomotifleri olan medya kuruluşlarının piyonu olarak seçilen bu kişiler inandırıcılıktan ve bilimsellikten çok uzak, çelişkilerle dolu bir görüntü çizdiler.

Sayıdıklarımızın bir kısmı facia gündemi (felaket senaryoları da denilebilir) yaratarak rating yükseltme kaygısında olan medya kuruluşlarının sözcülerinin (onlar kendilerine sunucu, spiker veya program yapımcısı diyorlar) sorularına tatmin edici cevaplar veremediler. Çünkü çıkarlarla, veriler örtüşmedi. Kalan kısmı ise bilim insanlığının yanında taşıdıkları serbest piyasa insanı kimlikleriyle boy gösterdiler. Kooperatif sahibi oldukları bölge için "İstanbul'un en güvenilir bölgesi" diyenlerden tutun da, hitap ettiği kitlenin büyüklüğünden faydalanarak "deprem oldu ama sonraki olası depremlerden mümkün olduğunca az etkilenmek için yapılar denetlenmeli. Bunu da mutlaka özel şirketler yapmalı"yı önerenlere kadar renge renk bir yelpazemiz vardı. Kimi, fayın kırılmasının doğruya, kimi batıya hareket ettiğini söyledi. Kimisi kırılmanın tek parçalı olacağını, kimisi de parça parça kırılarak depremin şiddetinin azalacağını ileri sürdü. Fay önce İstanbul'un hemen güneyinden geçerken, bu durum birilerini rahatsız etmiş olacak ki, onu alıp hemen 60 km. daha güneye taşıdılar. Hatta iş öyle çığırından çıktı ki, bir tanesi yaptığı açıklamalardan ziyade fiziksel görünüşüyle medya gündemini günlerce işgal etti.

Deprem, medyatik anlamıyla gündemin ilk sıralarından biraz düşmüş olsa da, gerçek hayatta etkileri olanca çıplaklığıyla sürüyor. Depremzedeler hala yağmur ve soğuk geçiren çadırlarda yaşamak zorundalar. Hasarlı binalar onarılmıyor, sağlam görünen binaların dayanıklılık testleri yapılmıyor. Binlerce çocuk ve genç okula gidemiyor. Soru sormak isteyenler tokatlanıyor, gözaltına alınıyor. Göz boyama amaçlı yardım ve sözde düzenlemeler sürüyor. Tabii bu arada depremler de...

Bu yazı yazıldığı sıralarda Çınarcık merkezli 3,8 şiddetinde bir deprem daha oldu. Artçı mı, öncü mü acaba? ☞

Mühendislik Hizmeti ve Deprem

Cemal GÖKÇE
İMO İstanbul Şubesi Başkanı

1992 yılında yaşanan Erzincan Depremi, 1995 yılında yaşanan Dinar Depremi, 1998 yılında yaşanan Adana Depremi, son olarak 17 Ağustos Körfez Depremi'nde yaşananlar olmasaydı, deprem mühendisliğini ve ülkemizdeki mühendislik hizmetlerini tartışmak çok anlamlı olmayabilirdi. İki üç yıllık aralar ile yaşadığımız bu depremler büyük hasarlar, ciddi ölçüde can ve mal kaybına yol açmaktadır.

Deprem mühendisliği konularında uzun yıllardan bu yana araştırmalar yaparak, hizmet üreten eğitim kurumlarımız, meslek odamız, yeterlilikleri uluslararası düzeyde kabul edilen mühendislerimiz ve bilim adamlarımız vardır.

Yine dünyadaki benzerlerine göre oldukça yeterli olarak düzenlenen bir deprem yönetmeliğimiz bulunmaktadır.

Bugüne kadar depreme ilişkin olarak, gerek ulusal düzeyde, gerekse uluslararası düzeyde çok sayıda konferans ve sempozyumlar düzenlenmiştir. Çeşitli disiplinlerarası bir alan olan deprem mühendisliğinin temel ilkesi depreme dayanıklı bir yapının tasarımıyla birlikte, güvenli ve ekonomik çözümler üreten mühendislik disiplinlerini bir araya getirerek, bütünsel bir bakış açısı yakalamaktır. Depremlerin doğal bir olay olarak önlenemeyeceği bilinmektedir. Buna karşın deprem bölgelerinin, en son teknolojik gelişmelerden de yararlanarak belirlenmesi mümkündür. Depremselliği belirlenecek bölgelerde yapılacak yapıların gerek tasarım evresinde, gerekse inşaatların yapım aşamasında gerekli titizliğin gösterilmesi önem taşımaktadır.

Bir depremde mevcut yapıların hasar görmesine neden olan üç temel özellik söylenebilir. Bu özellikler:

1. Depremin kendi özellikleri
2. Yerel jeolojik ve geoteknik özellikleri
3. Yapıların özellikleri olarak açıklanabilir.

Bu temel özelliklere bağlı olarak mühendisliğin de çok temel bir yaklaşımı vardır. Bu yaklaşım;

- a. Yapıların sağlam ve güvenli olması,
- b. Yapıların ekonomik olması,
- c. Yapıların estetik olması,
- d. Yapıların çevreye uyumlu olması olarak açıklanabilir.

Bir taraftan uzman ve bilim adamlarının, depreme karşı dayanıklı ve güvenli yapılar oluşturmak için yapacakları çalışmalar önmesenmeli; diğer taraftan da kamuoyunun bu çalışmalara karşı (tüketicilerin) kayıtsızlığı giderilmelidir. Bu bağlamda çeşitli eğitici programlar yapılarak deprem ve yapı kültürüne ilişkin çalışmalar yapılmalıdır.

Erzincan, Dinar, Adana ve Körfez Depremi'nde hasar gören veya yıkılan yapıların büyük bir kısmının tam bir mühendislik hizmeti görmeyen veya eksik gören yapılar olduğu belirlenmiştir.

Ülkemizde depreme dayanıklı yapı üretiminin iki önemli evresi vardır;

1. Depreme dayanıklı yapı tasarımı evresi
2. Yapı üretim evresi

1. Depreme dayanıklı yapı tasarımı için;

a. Yürürlükteki deprem yönetmeliğine uyularak hesap ve detayların doğru yapılması

b. Yapılan projelerin denetlenmesi

3194 Sayılı İmar Yasası, proje denetim yetkisini yerel yönetimlere vermiştir. Yerel yönetimler de kendilerine gelen projeleri, denetleyebilecek teknik donanımdan yoksundurlar. Bununla birlikte birçok belediye, meslek odalarıyla işbirliği yapmayı da istemektedirler.

1 Ocak 1998 tarihinde yürürlüğe giren yeni deprem yönetmeliği, 17 Ağustos Depremi'ne kadar birçok belediye de uygulanmamıştır.

Deprem yönetmeliğinin içeriğine yönelik olarak, Odamızın mesleki eğitim semineri kapsamında açmış olduğu kurslara, birçok yerel yönetim ilgi göstermemiş, meslektaşlarımızı bu kurslara göndermemiştir. Birçok yerel yönetim için gerekli mühendislik hizmeti göremek yapılmış projelerin fazlaca bir önemi olmadığı bilinmektedir.

Alınan bağışlarla proje dışı yeni kat ilavelerinin yapıldığı her İstanbullunun bildiği bir gerçektir.

2. Yapı Üretim Evresi

Üretimine bağlanan yapıların büyük bir kısmının, mühendislik hizmeti görmeden üretildiği biliniyor.

3194 Sayılı İmar Yasası, yapı üretim sürecinin denetimini teknik uygulama sorumlusuna vermektedir. Mal sahibi tarafından parası ödenerek bulunan Teknik Uygulama Sorumlusu yapı ruhsatı almanın formalite bir eki olarak imza atmakta, gerekli denetim işini yapmamaktadır. Denetim yapmaya kalktığı anda mal sahibi tarafından sözleşmesi tek taraflı olarak çözümlenmektedir.

Gerek, yapı projelerinin bilim ve teknik kurallara uygun olarak yapılması, gerekse inşaat yapım süreçlerinin gerekli mühendislik hizmeti görmeden üretildikleri bugünkü gerçeğimizdir.

17 Ağustos'a kadar bina taşıyıcı sisteminin, önemli unsurları olan beton ve çelik kalitesinin de son derece düşük olduğu, standart dışı malzemelerin, standartlara uygun olanlardan çok daha fazla ilgi gördüğü de unutulmamalıdır.

SONUÇ

Yaşadığımız depremlerde, ağır hasar gören ve yıkılan yapıların büyük bir kısmı mühendislik hizmeti görmeyen yapılardır. Depremlerde meydana gelen hasarların azaltılması, birinci ve ikinci derece depremler bölgelerinde yapılacak yapıların projelendirilmesi ve denetimi önemli olmakla birlikte, inşaat yapım sürecinin her evresinin denetlenmesi de zorunlu olacaktır.

Deprem hasarlarının azaltılması için yeni yapıların gerekli mühendislik hizmeti görmesinin yanında, deprem riski yüksek bölgelerde mevcut yapıların da öncelikli olarak ele alınması ve rehabilite edilmesi gerekmektedir. ☞

16 Kasım 1999/Hürriyet gazetesi İstanbul ekinden alınmıştır.

Deprem gündeminde eksen kayması

Murat AKAD
İnşaat Mühendisi

17 Ağustos depreminden bu yana deprem konusunda yapılan tartışmaların sınırları o denli genişledi ki, artık kimin ne söylediğini hatırlamak da hi olanaksız hale gelmeye başladı. Farklı meslek disiplinlerinin uzmanların, bilim adamlarının ve meslek odalarının görüşleri medyanın farklı unsurlarında dile getirildi. Ancak hiç kuşkusuz bu farklı düşüncelerden an fazla akıldaki kalanları ülkemizin ve özellikle İstanbul'un depremselliği üzerine ortaya konanlar oldu. Doğal olarak, gelecekte yaşanması olası bir depremin bu konunun odağını oluşturması, bütün toplumun gözünde "deprem" başlığının bu konuda yoğunlaşmasına neden oldu. Artık konuya en uzak duran insanlar dahi, Kuzey Anadolu Fay Hattı, düşey ya da

yanal atımlı faylar, enerji birikimi, sismik boşluk vb. başlıklarda en azından fikir sahibi oldular. Hatta Marmara Denizi'nde yaşanması olası bir deprem hakkında ortaya atılan farklı görüşler arasında "ta-raf tutar" oldu toplumumuz.

Tabii bütün bu tartışmalar yaşanırken dile getirilen başka eksenlerdeki düşünceler pek de hatırlanmaz oldu ve aslında çok önemli toplumsal sorunların tartışılması ve üzerine gidilmesi mümkünken, bunlar gündeme alınmadı. Söz konusu sorunların belki de en başında, insanlarımızın yaşanabilir, güvenli konutlarda barınması gelmekte.

Yaşanan depremler, zaten çarpık ve en hafifinden insanlık dışı denebilecek mevcut yapılaşmanın önemi ve doğrusunun gerçekleştirilebilirliğini ortaya koydu. Aynı bölgede yerle bir olan bir binanın hemen yanındakinin sapaşak ayakta durabilmesi herhalde bu gerçekleştirilebilirliğin en güzel kanıtı olsa gerek.

Ancak tartışmanın eksenini artık insan- ca yaşanabilecek yapılaşmanın nasıl gerçekleştirileceğine kaydıralım.

Kuzey Anadolu Fay Hattı'nın izlediği güzergah Marmara Denizi'nin altındaki bölümü dışında hemen hemen yeterli derecede biliniyor. Ve ne yazık ki bu güzergah üzerinde ya da hemen yakınında ülkemizin önemli yerleşimleri var. İstanbul, İzmit vb. yerleşimlerin geçmişlerinin binyıllara dayanması, insanların depremlerin belli aralıklarla olduğu yerlerde yaşamaktan tarih boyunca vazgeçmediğini göstermektedir. Üstelik, yaşanan deneyimler, depreme dayanıklı yapı inşa etme konusunda bölgenin insanlarına çok büyük bir birikim kazandırmıştır. Yüzyıllardır ayakta duran tarihi yapılar bir yana, betonarme öncesi dönemde inşa edilmiş sıradan konutların bile depremlere inat ayakta durmaları, tarihten çıkarmamız gereken çok önemli dersler olduğunun bir başka kanıtıdır.

Evet, fay hattının nereden geçtiğini çok iyi bilmemiz gerekiyor, ki fay hattının tam üstüne, yüzey kırıklarından etkilenilmesi olasılığı olan yerlere inşaat yapılmı-sın. Olası bir depremin nerede, nasıl bir etki yaratacağını çok iyi hesaplamamız gerekiyor. Ama asıl tartışma konusu bunlardan ziyade, yapılaşma politikasının ele alınması olmalıdır. Toplumun gerçek ihtiyacı, depremlerde ayakta duracak konutlar ve diğer her türlü yapının inşasıdır. Fay hatları ve depremsellik konusunda ne kadar kesin bilgiye sahip olursak olalım, bu konuda gerekli adımlar atılmazsa karşılaşılabilecek tablo yine aynı olacaktır.

Betonarme dahil, her türlü yapıım tekniğiyle, yaşanabilir, dayanıklı inşaatlar yapmak mümkündür. Sağlam binalardan oluşan, ve şehirciliğin gereklerinin yerine getirildiği kentlerde, deprem etkisi tarihe karışacaktır. Depremselliği tartışmaya devam edelim. Ancak tartışmanın eksenini artık insanca yaşanabilecek yapılaşmanın nasıl gerçekleştirileceğine kaydıralım. Bu, bizim tarihe ve topluma karşı sorumluluğumuzdur. ■

Greenpeace ve Avrupa Rüzgar Enerjisi Birliği Türkiye'de Dünya Enerji Planını Açıkladı...

GREENPEACE - AKDENİZ

İstanbul, 9 Aralık 1999 - Başbakan Bülent Ecevit ile dün gerçekleştirilen görüşmede Greenpeace, Türkiye'nin yenilenebilir enerji kaynakları kullanımını benimseyen ülkeleri örnek alması gerektiğini vurguladı. Greenpeace, Türkiye'nin temiz alternatif enerji potansiyelini geliştirme-si önündeki engeller ortadan kaldırdığında, nükleer planlarından vazgeçmesiye ikna etme çalışmalarını sürdürüyor.

Uluslararası Greenpeace Enerji Çözümleri Birimi'nden Karl Mallon ve Avrupa Rüzgar Enerjisi Birliği 2. Başkanı Soren Krohn, yenilenebilir enerji kaynaklarının rekabet edebilir özellik taşıyan fiyatlarından ve çevresel yararlarından söz ettiler. Rüzgar enerjisi 2020 yılına kadar dünya elektriğinin %10'unu sağlayabilecek ve 1,7 milyon kişiye iş alanı yaratırken, 10 milyar tondan fazla karbon dioksit yayılımını da engelleyebilecek özelliktedir.

Kocaeli Üniversitesi öğretim üyesi Dr. Tanay Sıdkı Uyar'ın sunduğu araştırmaya göre ise, Türkiye, Avrupa'daki en iyi rüzgar potansiyeline sahiptir. "Doğru siyasi adımların atılması halinde, Türkiye'de 2020 yılına kadar 20,000 Megavat, yani planlanan nükleer kapasitenin iki katını rüzgar türbinleri ile kurulabileceğini söylemek gerçekçi olacaktır. Çevre ve halk sağlığı açısından elde edilen kazanım ve yerel olarak yaratılan iş olanaklarını hesaba kattığımızda ise rüzgar enerjisinin ekonomik yararları kat kat artmaktadır. Türkiye bugünkü kurulu gücünün en az iki katı kadar rüzgar potansiyeline sahiptir."

2 Aralık'ta gerçekleştirilmiş olan 6 saatlik liderler zirvesinin ardından Başbakan Bülent Ecevit, Türkiye'nin enerji alanındaki yatırımlarını hızlandırarak ve çeşitlendirerek acilen çözmesi gereken bir enerji sorunu olduğunun altını çizmiştir. Şaşırtıcı bir biçimde bu toplantıdan çıkan tek sonuç ise, Türkiye'nin nükleer santral ihalesini tamamlamak üzere çabalarını yoğunlaştıracak yönünde olmuştur. Greenpeace bu açıklamadaki yanlışlığa dikkat çekerek, hükümeti, enerji verimliliği teknolojileri ve rüzgar enerjisi gibi daha tehlikesiz, daha ucuz ve çok daha kısa sürede devreye sokulabilecek alternatifleri benimsemeye çağırıştır.

Nükleer enerji dünyada hızlı bir dönüş yaşamaktadır ve rekabet gücünü gittikçe daha fazla yitirmektedir. Japonya'nın Tokaimura adlı tesisindeki nükleer kaza, güvenlik standartlarının maliyetleri düşürme çabasına kurban edildiği en son örnektir. Bu kaza hangi ülkede olursa olsun herhangi bir nükleer tesisin beraberinde getirdiği büyük tehdidi bir kez daha göstermiştir.

Keskin sözlerini şöyle noktaladı: "Yenilenebilir enerji kaynakları alanında elde edilen gelişme ve bunların endüstrileşmiş ülkelerdeki başarı oranına ilişkin güncel bilgiye öncelik verilmek zorundadır; nükleer lobinin Türkiye'ye asılsız iddialarla çağrı kapamış bir teknolojinin pazarlanması konusundaki baskılarına değil. Sismik açıdan tehlikeli bir ülkede bir nükleer felaket riski, hükümetin nükleeri bir seçenek olarak kabul etmesine izin verilemeyecek kadar yüksektir. Rüzgar gibi yenilenebilir kaynakların yararları gittikçe daha fazla ortaya çıktıkça, 34 yıldır bir türlü tamamlanamayan nükleer ihale takıntısının sürdürülmesi, ne ekonomik ne de çevresel açıdan anlamlıdır!"

Greenpeace Türk hükümetini acilen verimlilik ve rüzgar enerjisi alanlarında, yatırımları çekerek yeni iş alanları yaratacak, Türkiye'nin yeni enerji gereksinimi için sağlıklı bir çözüm olacak, net bir resmi politika ve hedefler belirlemesi taleb ediyor. ■

Deprem Semineri yapıldı

TMMOB İl Koordinasyon Kurulunun düzenlediği Deprem Semineri 6 odanın İstanbul şubelerinin katılımıyla 6 Kasım 1999 tarihinde gerçekleştirildi. Mimarlar Odası İstanbul Büyükşehir Şubesi'nin evsahipliğinde düzenlenen toplantıya Jeoloji Mühendisleri Odası, Jeofizik Mühendisleri Odası, Şehir Plancılar Odası, Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası, İnşaat Mühendisleri Odası'nın yöneticileri ve ilgili komitelerin üyeleri katıldılar. Toplantı öncelikli olarak odaların yöneticilerini ve bilim kurulları üyelerini kapsamaktaydı. Disiplinlerarası bir bilgi alışverişinin sağlanması ve deprem sonrası oluşan kavram kargaşasının giderilmesi hedefleniyordu.

Bir gün süren seminer Mimarlar Odası İstanbul Büyükşehir Şubesi başkanı Prof. Dr. Afife Batur'un açış konuşmasıyla başladı. İnşaat Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi Başkanı Cemal Gökçe'nin yönettiği birinci oturumda **Zemin Sorunları** tartışıldı. Bu oturumda Jeoloji Mühendisleri Odasından Doç. Dr. Turgut Öztaş ve Jeofizik Mühendisleri Odasından Prof. Dr. Ali Keçeli bildirilerini sundular

ve daha sonra zemin üzerine hayli bilgilendirici bir tartışma ortamı oluştu.

Öğleden sonra başlayan 2. Oturumun konusu: **Genel Yerleşme Politikaları, Planlama ve Uygulama Sorunları**; oturum başkanı da Prof. Dr. Zekai Görgülü idi. Bu bölümde Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası adına Y.Doç. Dr. S.Denizhan Yalın, Şehir Plancılar Odası adına araştırma görevlisi Erdem Erbaş, Mimarlar Odası adına da Yıldız Uysal görüşlerini belirttiler.

Seminerin 3. Oturumunun konusu da **Yapı Tasarımı ve Denetim Sorunları: Güvenli Yapı Üretme ve Hasar Tamirleri** idi. Jeoloji Mühendisleri Odasından Y.Doç. Dr.Özkan Çoruh'un yönettiği oturumun konuşmacıları da İnşaat Mühendisleri Odasından Rezzan Bulut ve Mimarlar Odasından Prof.Dr. Hakkı Önel'di. Konunun güncelliği nedeniyle yitirilmeden bir ilgilie izlenen toplantı geç saatlere kadar sürdü.

Toplantının ses ve görüntü kaydının yapıldığı ve önümüzdeki günlerde yapılan konuşmaların bir kitap halinde yayınlanacağı bildirildi. ■

"2000 Genel Kurulu" Öncesinde TMMOB ve ODA'lar

Zehra EYİCİL

TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası
İstanbul Şube Başkanı

TMMOB'a bağlı 24 ODA'nın toplam üye sayısı 300.000'in üzerindedir. Bir başka söyleyişle, TMMOB'un 300.000'den fazla üyesi bulunmaktadır. Bu denli yüksek üye sayısına ve üyelerinin niteliğine karşın TMMOB hem birlik bazında ve hem de tek tek ODA'lar bazında ülkeyi yönetenler üzerinde hemen hiçbir baskı oluşturmamaktadır. Ne için?

Belli başlı üç neden bu sorunun yanıtı olabilir. Birincisi, TMMOB maddi açıdan son derece güçsüzdür. İkincisi, varolan yasal düzenlemeler TMMOB ve ODA'lara yönetim erki üzerinde etkisi olacak herhangi bir yetki vermemektedir. Üçüncüsü ise, TMMOB'un iç işleyişi nedeniyle TMMOB Yönetiminin olayları irdeleme ve çözümleri sunmada yetersiz kalmasıdır. Bu hususların gözden geçirilmesi TMMOB'un istenen biçimde kamuoyu oluşturmaması ve toplum ve ülkeyi yönetenler üzerinde etkin olamayışını önemli ölçüde açıklar.

Yürürlükteki Anayasa'ya göre, kamu kurumu niteliğinde bir meslek kuruluşu olan TMMOB, bir kamu kurumu olarak kabul edilmekte, ancak Kamu'dan maddi hiçbir destek görmemektedir. Bu nedenle de toplumuna yararlı olmada, TMMOB zorlanmaktadır. Zorlanmanın aşılması önce maddi açıdan güçlü bir TMMOB'un oluşturulması ile mümkün olacaktır. Maddi açıdan güçlülük, -1982 Anayasasından önce olduğu gibi- tüm mimar ve mühen-

rekçelerle yerine getirmemeleri sonucunda Birlik, çalışanların maaşlarını ödeyemez duruma düşmüş, yaptığı borçlanmalar sonucunda da icralık olma noktasına gelmiştir. Hiç istenmeyen bir duruma düşmesinde belki TMMOB Yönetiminin hataları olmuştur, ancak ODA'larımızın duyarsız, hatta kısmen kasıtlı tutumlarının da maddi bakımdan yaşanan darboğazda yadsınmaz payı bulunmaktadır. Böylesi güç maddi koşullar altındaki bir Birlik yönetiminden sağlıklı ve sonuç alıcı etkin çalışmalar beklenemez. ODA'larımızın Genel Kurul kararıyla kesinleşen ödenti paylarını duraksamaksızın ödemeleri maddi sıkıntının aşılması için tek ve hiç de zor olmayan yoldur. TMMOB bunu başarmak zorundadır.

Mali güç yanında yasalarla belli alanlarda yetkilendirilmiş bir TMMOB da hem toplum içinde ve hem de yönetim katında daha etkin olacaktır. Mali güç yanında yasalarla belli alanlarda yetkilendirilmiş bir TMMOB da hem toplum içinde ve hem de yönetim katında daha etkin olacaktır. Örneğin, "Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun" tüketici haklarına ilişkin kurulların oluşumunda TMMOB temsilcisine yer vermekte, Reklam Kurulu'nda TMMOB temsilcisi görev almaktadır. Böylece bu alanda TMMOB görüşleri yasal bir geçerlilik bulmaktadır. Benzer pekçok kurul ve kuruluşta TMMOB temsilcileri yer alabilir ve almalıdır da. Bunun yanısıra ve çok önemli olarak TBMM uzmanlık komisyonlarında TMMOB resmen ve yasa hükmü olarak temsilci bulundurulmalı, böylece toplumu ilgilendiren çeşitli yasalar oluşturulurken, TMMOB örgütünün görüşü bu oluşumlara yansıtılabilir. Ancak bu tür oluşumlardan sonra TMMOB, işlevini gereğince yerine getirebilecektir. Bugün için hem maddi ve hem de yasal kıskak içinde bulunan TMMOB büyük ölçüde işlevsiz kalmakta, sesi gereken yerlere gerektiği gürültü ulaşamamakta, ancak bir ricacı kuruluş niteliği taşımaktadır. Günümüzde Türkiye'yi yönetenler, tıpkı 80 İhtilalin önde gelenleri gibi, içinde TMMOB'un da bulunduğu tüm meslek birliklerinin güçlerini kırma amaçındadırlar. 1982 Anayasası meslek birlikleri için neyi sakıncalı bulmuş, birlikleri budamak için neyi gerekli görmüşse, bugünkü

ortaya çıkışında önemli rolü bulunduğu açık yüreklilikle ortaya konmalıdır. Eğer TMMOB bugün, bırakınız diğer amaçları bir yana, üyelerinin maddi çıkarlarını korumak için düzenlediği bir mitinge 1500 meslekdaşı zor toplayabiliyorsa, bu durum, TMMOB üyesi mühendis ve mimarların TMMOB'a karşı soğuk ve güvensiz bir tutum sergilediğini gösterir. Aynı amaçlı bir işçi sendikası mitingi 150.000 işçiyi alanlara çekebiliyorsa konuyu daha da ciddi olarak değerlendirmek gerekir. Ne için mühendis- mimar kendi örgütüne bu denli uzak, bu denli duyarsız? Bu sorunun yanıtını, kanımca, "Toplum genel olarak duyarsızlaştı" biçiminde yanıtlamak gerçeği görmemizi engeller. Bize göre gerçek yanıt, ODA'ların ve üst birlik olarak TMMOB'un toplum beklentilerine yanıt vermekte yayılmaması, çoğu zaman toplumda, gerçekleri arayan değil, yalnızca olumsuz tavırlar sergileyen bir örgüt imajı yaratmasıdır. TMMOB ve ODA'lar, Anayasa'ya göre "Kamu Kurumu Niteliğinde Meslek Örgütleri" dir, ancak aynı zamanda da birer sivil toplum kuruluşlarıdır; Çünkü, hükümetten bağımsız, resmi yönetim dışındaki işlev gösteren demokratik kuruluşlardır. Bu niteliklerinden ötürü de, toplumsal muhalefet olmaları doğaları gereğidir. Ancak, çoğu zaman muhalefet olma işlevi, sürekli olumsuzluk sergileme gibi bir görüntü verdiği içindir ki, örgütün kendi üyelerini oluşturan mühendis ve mimarlar, hem kendi ODA'larına ve hem de TMMOB'a yabancılaşmışlardır. Böylesi olumsuz bir görüntü, zaten egemen güçlerce sürekli yıpratılmaya çalışılan TMMOB'u, toplumun hemen tüm kesimlerinde dik kate ve ciddiye alınmayan bir konuma getirmiştir. Bırakınız iktidarı oluşturan kesimleri, toplumda fazla önemsenmeyen uçtaki birkaç siyasal parti ve sivil kuruluş dışında, güçlü ve genel kabul gören muhalefet kesimleri de TMMOB'a hakketmesi gereken değeri vermemektedirler. - Bu arada yeri gelmişken, TMMOB'un 17 Ağustos depremi sonrası çalışmalarının beklentilere yanıt veren düzey ve olgunlukta olduğunu belirtmek isterim. - Tüm bu olumsuz görüntüleri, yalnızca TMMOB yönetiminin yarattığını söylemek de doğru olmaz. TMMOB kadar, TMMOB'un yapı taşları olduğu için ODA'ların yönetim organlarının da ortaya çıkan olumsuz sonuçta payı olduğu yadsınmaz. ODA'lar da üyelerine yeterince ulaşamamakta, üyelerini temsil etmede yeterli olamamaktadırlar. ODA'ların, üyelerine yaklaşımları gibi, TMMOB'a yaklaşımları da çoğunlukla olumsuz gereken çizgiye değildir. Kimi ODA'lar kendilerini Birlik dışında hissetmekte, kimi ODA'lar ise Birliğin işlevini artırma yönünde gerekli çabayı göstermemektedirler. Oysa ki, Birliğin gücü, yarattığı sinerji nedeniyle, ODA'ların tek tek güçlerinin toplamından çok daha fazladır. ODA'lara düşen görev, - aynı görev TMMOB yönetimine de düşmektedir - TMMOB'u 25. ODA olarak görmemeleri, toplumsal gücü harekete geçirmede TMMOB etrafında tek yumruk halinde kenetlenmeleridir. TMMOB'un iç yapılanması da aynı ve çok önemli bir husus olarak tartışmaya açılmalıdır. Yaklaşan seçimlerde her ODA ve ODA'ların tüm Şube ve Temsilcilik örgütleri, TMMOB'un önemini kavrayarak, varolan yapıyı daha da güçlendirecek bir tavır ve çalışma sergilemelidir.

Umutumuz ve dileğimiz, gerçekten demokratik bir Türkiye'de üstün gücünü ve işlevini ortaya koyabilecek bir TMMOB oluşumunun gerçekleşmesi hem Türkiye Halkına ve hem de mühendis- mimar topluluğuna daha etkin ve yararlı hizmetlerde bulunmasıdır.

dislerin ODA'lara üye olma zorunluluğunun geri getirilmesi ve üye ödentilerinin, işyeri tarafından bordrodan kesilmek suretiyle ODA'lara aktarılması ile mümkün olacaktır. Böylece bugün çok çeşitli nedenlerden ötürü toplanamayan üyelik ödentileri eksiksiz toplanmış olacak, ODA'lar mali açıdan güçlenecektir. Günümüzde pekçok ODA üyesi yıllardır ödenti vermediklerinden ODA üyesi olup olmadıklarını dahi unutmuşlardır. Ödentisini düzenli ödeyen üye, ODA'sına da, TMMOB'a da daha fazla sahip çıkacaktır. TMMOB'un mali açıdan güçlenmesi, Devlet'ten alacağı belirli bir maddi katkıyla da olabilir. Ancak, bu husus getirebileceği sakıncalar nedeniyle, çok fazla önerilebilir değildir. Maddi açıdan güçlenen TMMOB'un sesi daha gür çıkacak ve toplumda bugünkünden daha fazla yankı bulacaktır.

Üzerinde durulması gereken bir başka, ancak çok önemli husus, ODA'ların TMMOB'a olan mali yükümlülüklerini, zamanında ve gerektiği biçimde yerine getirmemeleridir. ODA'ların Birlik Genel Kurulu'nda belirlenen ölçütlere göre yükümlendikleri Birlik paylarını ödemediği isteksiz davranışları, bütçesi zaten kısıtlı olan TMMOB'u tam anlamıyla sıkıntıya sokmakta, çalışmalarını sınırlandırmaktadır. Öyle ki, bugün ODA'ların yükümlülüklerini çeşitli ge-

Aynı amaçlı bir işçi sendikası mitingi 150.000 işçiyi alanlara çekebiliyorsa konuyu daha da ciddi olarak değerlendirmek gerekir. Ne için mühendis- mimar kendi örgütüne bu denli uzak, bu denli duyarsız?

TBMM üyeleri de aynı demokratik kısıtları gerekli görmekte ve tamamen aynı çizgiyi sürdürmektedirler. Kısacası TMMOB - kendi dışından kaynaklanan nedenlerle - bugün toplumun gereksindiği güçte bir TMMOB değildir, bizim gönlümüzdeki TMMOB hiç değildir.

TMMOB'un toplumun gereksindiği bir TMMOB olamayışında içsel nedenlerin de bulunduğu göz ardı edilemez. TMMOB'un ve ODA'ların kendi çalışma tarzları ve tutumlarının da etkisiz bir TMMOB'un

Genel kurullara giderken

Alaettin ANAHTARCI
EMO İST. Şb. Bşk.

18 Nisan seçimleri oluşan DSP-MHP-ANAP Koalisyonu deklare ettikleri çalışma programında, ana omurga olarak ÖZELLEŞTİRME'yi benimsemişler, benimsemekten de öte olmazsa olmaz koşul olarak öngörmüşlerdir.

Özelleştirme kapsamında da birinci sektör olarak enerji özelleştirmelerinin gerçekleştirilmesi için kolları sıvamışlardır.

Özelleştirme önünde engel gördükleri anayasayı değiştirerek tahkimi olanaklı kılmışlar şimdi bütün güçleriyle tahkime uyum yasalarını çıkartmakla uğraşmaktadırlar.

Enerji özelleştirmelerinin bu ülkenin yararına olmayacağını burada uzun uzun anlatmaya gerek yoktur.

Öyleyse bu yazıda özelleştirmeden bahsetmenin anlamı nedir? İşte tam bu noktada yaklaşan oda genel kurulları ile özelleştirme ve iktidar arasındaki ilişkilere değinmek gerekir.

Ülkemizde özelleştirmelere karşı duran, hem de dimdik karşı duran TMMOB ve onun bünyesinde tek tek meslek odalarımızdır.

Özelleştirme uygulamalarını sürdürmek isteyen iktidarlar; buna karşı duran meslek odalarını ve diğer sivil toplum örgütlerini işlevsiz kılabilmek için ellerinden geleni artlarına koymayacaklardır.

Peki neler yapacaklar? Birinci hedef genel kurullardır. İktidarın olanaklarını kullanarak bakanlık ve onlara bağlı kurumlarda çalışan mühendis ve mimarlar çeşitli yöntemlerle meslek odaları genel kurullarına katılarak DEVRİMCİ-DEMOKRAT yönetimlere karşı oy kullanmaya zorlanacaklardır.

Hedefleri bellidir. Kendi güdülerinde oda yönetimleri oluşturarak toplumda yükselen muhalefetin sesini kısmaktır.

18 Nisan seçimleri sonrası tecelli eden parlamento da, özelleştirme uygulamalarına karşı duracak bir muhalefet maalesef yoktur.

Ülkemizde muhalefet görevini DEMOKRASİ güçleri kısıtlı olanakları ile sivil toplum örgütleri, odalar, barolar memur ve işçi sendikaların bir kıs-

mı yürütmektedirler.

Halkımızı mezarlıktaki emekliliğe mahkum eden 21. Asırda DUYUNU UMUMİYE idarelerini hortlatan iktidarlar dikensiz gül bahçesi yaratmanın çabası içine girmişlerdir. Kendi önlerinde gördükleri dikenlerden biri de odalarımızdır.

Bu nedenle yaklaşan genel kurullara haktan haktan ve emekçiden yana tüm devrimci demokrat yurtsever mühendis ve mimarlara önemli bir görev düşmektedir.

Zaman zaman rehavete düşen mühendis ve mimarların önlerinde duran bu önemli görevin bilinciyle, bu dönemde mutlaka bu demokrasi kalelerini korumaları gerekmektedir.

Mühendis ve mimar dostlarımız sadece kendi odalarıyla değil tüm oda genel kurullarında omuz omuza vermek zorundadırlar. Omuz omuza mücadele edeceklerine olan inancımızla...

Hatırlatması bizden.

Soydan KENEŞ
Metalurji Mühendisi

Genel kurul süreçleri sıkıntılı bir dönem olarak yaşanır. Öncelikle yönetime kimlerin gireceğinin tartışılması ya da kavgasının yapıldığı bu süreçler, tam da bu nedenle sıkıntılı bir ortam olarak ortaya çıkmaktadır. Az ya da çok bir anlaşma ya da kabullenmeyle sonuçlanan bu tartışmalardan sonra sıra seçim çalışmasının organize edilmesine gelir. Yobazlar ve faşistlere karşı yönetimi kaptırmama kaygısı baskın çıkmaya başlar.

Kimi odalarda ise böyle bir sorun yoktur! Kimi odalarımız yıllardır aynı kişiler tarafından sırtlanmaktadır. Durum o hale gelmiştir ki bir odanın sözü geçtiğinde zihnimizde hep aynı kişinin yüzü canlanır. Terside olmaktadır, aramızdan bazılar, bize bir odayı hatırlatır, kendi kişisel ya da siyasal özelliklerini değil.

İşin tuhafı bu durumdan o kadar çok şikayet edilmiştir ki, artık kanıksanmıştır bile denebilir. Arkadaşınıza genel kurulun yaklaştığından, danışma kurullarının toplanmaya başladığından söz açtığınızda ilk sorusunun "karşı liste var mı, yoksa boşuna gelmeyeyim" olması yüksek bir ihtimaldir. İkinci soru ise "yönetime kimler aday?" olacaktır. Bu iki sorunun yer değiştirdiği de sıkça görülür.

Oysa genel kurullar, geçmiş iki yılın bir değerlendirmesinin yapılması, gelecek yıllara ilişkin kurgu ve yaklaşımların ele alınması, ihtiyaçlara yönelik değişiklik ve dönüşümlerin önünün açılması gereken ortamlar değil midir? En azından teorik olarak!

Yabancılaşma - nereye kadar?

Anlayış, program ve ilkeler, nihayetinde belirli kişilerde somutlaşacaklar. Bu açık. Ancak içinde bulunduğumuz kısır döngüye kendimizi öylesine kapırmış ki, artık kimin neyi ve hangi anlayışı temsil ettiğini bildiğimizden olacak, doğrudan isimleri tartışıyoruz. Mühendisiz ya, ille de pratik çözümler üreteceğiz! Ne gerek var program ve yaklaşımları tartışmaya!

Ne var ki içten içe yiyip bitiriyor bizi bu tutum. Odaların üyelere, üyelerin odalara yabancılaştığı olgusundan çok söz edildi. Doğrudur. Kimi odalarda "yöneticiler" diye adlandırılacak kastların oluşmaya başla-

Dünyayı istemenin zamanıdır...

diğinden, bu yöneticilerin odalara yabancılaştığından da söz edildi. Bu da doğrudur. Ama artık öyle bir hale gelindi ki, danışma kurulları bile odaya ve üyeye yabancılaşma halinde. Oysa danışma kurulları bu yabancılaşmaya karşı sigorta olmayacak mıydı? Danışma kurullarındaki kişilere değil, sonuç olarak danışma kurulunun ürettiklerine ilişkin bu söylediklerimiz.

Oysa söyleyecek şeylerimiz var

Hatırı sayılır bir mühendis kitlesinin işsiz kaldığı, önemli bölümünün düşük ücrete mahkum bırakıldığı bir dönemden geçtik. Gene bu dönemde üniversitelerden mezun olan binlerce mühendis, mimar ve şehir plancısı iş bulamadılar, pek çoğu meslek dışı bir iş de bulamadı. Yakın gelecekte durumun değişeceğine ilişkin bir ipucu da bulunmuyor. Emin olalım ki bunların büyük çoğunluğunun TMMOB'den bile haberi yok. Kamuda çalışanların üzerlerindeki baskılar ise her zamankinden daha fazla. Aklın ve bilimin gerektirdiği ne varsa hepsi kapı dışarı edilmiş durumda. Özelleştirmeci zihniyetin bunlara ihtiyacı yok çünkü.

Ülkemizin kaynakları bu ülkenin gerçek sahipleri olan çalışanlar, üreticiler, emekçiler tarafından değerlendirilip insani ihtiyaçlar doğrultusunda kullanılabilir, oysa yerli ve yabancı sermaye sahipleri tarafından azgınca talan ediliyor.

Sanayide, tarımda, kentleşmede, ulaşım, yerleşimde korkunç bir akılsızlık egemen. Bu akılsızlığın, bu bilimantılaşmanın trajedik yansımalarını yaşadığımızı depremlere gördük. Daha önce gördüğümüz gibi. Yalnızca deprem de değil, sanayide çalışanların sağlığını gözetmeyen üretim teknikleri, sağlığa zararlı gıdalar ve üretim yöntemleri, eğitimde nitelik düşüklüğü, ulaşım, çıkamaz sokaklar, yerleşimde insani ihtiyaçlar değil kentsel rant. Tüm bunlar hayatımıza egemen olan, bizi boğan ve bugün içinde yaşadığımız sistemi oluşturan, insanlık dışı ama kar hirsının yüceltiği olguların yalnızca bir kısmı.

Tüm bunların nedeni, hayatımıza aslında içinde yaşadığımız kara dayalı düzenin egemen olması. Kar, her şeyi belirliyor. Yolu ve binayı zayıf inşa ediyor. Planları en kısa sürede en fazla kara göre yapıyor. Üretimde emekçilerin sağlığını ve güvenliğini değil kendi karını düşünüyor. Gıdaların da sağlıklı olması önemli değil, kar getirsin yeter. Eğitimde iyi mühendislik değil, üniversitenin kurallarına uymak öncelikli.

Deneyimler yol göstericidir

Tüm bunlara bizlerin söyleyecekleri olmalı. Genel kurullar bunlara karşı neler söyleyeceğinin tartışıldığı zeminler olmalı. Sonrası ise söylenenlerin yapıldığı. Bugün içinde bulunduğumuz durumun kanıksanmışlığı, yıllardır hep konuşulduğu, çabalandığı ama hiç bir şeyin değişmediği yargısını yeniden üretiyor. Ama hiçbir şeyin değişmediği sanılmasın.

Geçmişinde TMMOB, bir meslek örgütü kimliğinden sıyrılmayı, ülkemizin sınıfsal karşıtlıkları içerisinde, sınıflar mücadelesinde tarafını belirleyerek başa- rabilmiştir. Toplumsal üretimden yalnızca sermaye sınıfının değil, toplumun tümünün en geniş biçimde yararlanmasını, üretimin geniş halk kitlelerinin yararına yapılmasını, mülkiyet ilişkilerinin emekçilerin lehine değişmesini savunan kadrolar önderliğinde ve gene bu anlayışta aktif kitlesinin çalışmaları sonucunda TMMOB, yasalarla kendisine biçilen meslek örgütü kimliğinin yanında ve ötesinde "demokratik kitle örgütü" kimliğini edindi. Bunların geçmişte kaldığını, günümüzde olanaksız olduğunu söylemek, TMMOB'nin ve odaların, "sivil toplum örgütlerinden biri" olmasını içine sindirmekten farklı bir kapıya çıkmamaktadır ve temelinde hayata müdahale edememek yatmaktadır.

Hayata müdahale etmediğiniz, edemediğiniz sürece hayat size müdahale ediyor demektir.

Devrimci ise hayatı yalnızca alanay değil, aynı zamanda onu değiştiren, dönüştüren kişidir.

İstanbul Şubesi seçimleri Jeoloji mühendisleri kimliğini arıyor...

Kadir GÜNAYDIN

Jeoloji Mühendisleri Odası
İstanbul Şubesi

Bir deprem oldu, çok şey değişti. Örneğin jeoloji mühendislerinin, yer bilimcilerin varlığı hatırlandı bir anda. Yerleşime uygunluk verileri için gerekli zemin bilgisine, jeoloji bilgisine olan ihtiyaç önem kazandı. Jeoloji mühendisleri aranmaya başlandı her yerde...

Jeoloji mühendislerinin % 70-80'nin, farklı alanlarda çalıştığı ya da işsiz dolaştığı bir tablonun birden bire değişmesini, bir felaketin ardından gerçekleşmiş oluşu pek içimize sindiremiyoruz kuşkusuz. Ancak geleceğe bakan yanı sıra ele alındığında, geç de olsa önemli bir eksikliğin giderilmeye başlanması sevindiricidir.

En başta deprem afetleri olmak üzere bir sürü alandaki kayıpların ilk akla gelen nedeni; jeolojik verilere dayalı yerleşim ve kent planlarının oluşturulup uygulanamamasıdır. Bu işlerde görev alacak binlerce jeoloji mühendisi işsiz dolaşırken, bunları değerlendirecek bir bakış açısının ve istihdam plan politikalarının oluşturulmaması, toplum olarak ödediğimiz ağır bedelin önünü açmıştır.

Çok daha iyi yaşanabilir bir ülke ve gelişmiş toplum projemizde jeoloji mühendislerine çok iş düşüyor. Bu sorumluluğun bilinciyle adım atabilmenin yolu ise kurumsal ilişkilerin güçlendirilmesinden, kısacası örgütlü bir güç olabilmekten geçiyor.

Jeoloji mühendisleri odasının bu güne kadar geneldeki görüntüsünün, "rutini koruma" çabalarını aşamadığını söylemek abartılı olmayacaktır. Meslektaşlarımızın çoğunun farklı alanlarda çalışması; mesleğini yapanların ise genelde şantiye ağırlıklı iş yaşamının getirdiği dengesizlikleri gibi nedenler, bu tablonun başlıca nedenleri arasındadır. Ancak buradan hareketle kendimizi rahatlatmak, kendi ellerimizle yolumuzu tıkamamızı bir sonuca yol açacaktır. Mevcutla yetinme yerine üyelerimizle canlı bir ilişki üzerinde yükselcek dinamik bir kurum yapısı hedeflenmeli, bunun kanalları zorlanmalıdır.

Deprem sonrası tabloda, jeolojiye duyulan bilimsel ihtiyaç yanında para kazanma ortamının da doğması, rahatsız edici görüntülere de yol açmaya başlamıştır. Yapılacak işlerin tanımının neler olmadığı, denetleme işleyişinin kurulmadığı koşullarda; mesleki ve etik sorumluluğun sınırlarını zorlayan, bilimsel standartların uzağına düşülen bir gerçeklik yaşanmaya başlandı.

Örneğin yıllardır meslekle ilgisi bulunmayan,odayı aklına getirmeyen bir sürü meslektaşımız, deprem sonrası mesleğini ve odanın varlığını hatırladı. İki ayda % 30'dan fazla üye artışı oldu. Bunun sağlıklı bir gelişme olmadığı açıktır.

Jeoloji mühendisliğine olan ilgi ve önemin arttığı bir süreçte böylesi bir tablonun ortaya çıkışı, müdahale gerektiren bir sorun olarak karşımızda duruyor. Başlıklar halinde sıralanacak çok sorunumuz var, ancak hiç birisi çözümsüz değil. Ülke sorunlarından ve bütünsel bakış açısından kopmadan mesleki sorunlara çözüm için çaba göstermek, bilimsel saygınlığı ve kaliteyi yükselte tutabilmek; bunlar içinde güçlü-dinamik bir örgütlenmeye sahip olabilmek yapılacak işlerin özeti...

Kongrelerin, sorunlara vakıf ve taşıyacağı sorunluluğu ciddiye alan, üretken meslektaşlarımızın görev alacağı; kişisel değil kurumsal işleyiş ve üyelerle bağın güçlendirileceği yeni bir sürecin başlangıcı olması niyetiyle umut ediyoruz.

Bilimsel ve Mesleki Eğitimin Neresindeyiz?

17 Ağustos depremiyle başlayan süreç, bilim insanlarının ve mühendis-mimarların; yıllardır dile getirdikleri gerçeklere ve oynayabilecekleri role dikkati çeken bir süreç oldu. Ama aynı zamanda bilimsel ve meslek etiği konusunda zaaflarımızla da yüz yüze geldik.

Deprem sonrasında panik ve kargaşa ortamında bizler adına ortaya çıkan, bilmi ve mesleği temsil ettiğini düşünen bir takım unsurların yarattığı imaj, onarılmasında güçlük çektiğimiz bir tablo yarattı.

Bir kısım bilim insanları ve akademisyenler bilgi ve uzmanlıklarını deprem sonrası ortaya çıkan "piyasaya" endeksli şekilde topluma sunmaya çalıştı. Medyanın da bunları kullanmasıyla karşılıklı yararlanma ilişkisi sürdürülmektedir.

Diğer bir boyutunu da deprem sonrası yıkım ortamını, "geçmiş bir iş sahası" gibi değerlendiren ve firsattan yararlanma mantığının ağır bastığı mimar-mühendislerin davranışları oluşturmaktadır.

"Binanızın kaç şiddetindeki depreme dayanıklılığını ölçüyoruz; hesap numaramıza (...) doları yatırırsanız, sorununuzu çözelim" Benzeri çağrılar deprem sonrası sıkça rastlanılmaya başladı. Hem de bazıları anlı-sanlı Prof. ünvanı da taşıyordu.

Yapılacağı söylenen işin bilimsel karşılığının olmaması bir tarafa, deprem korkusu ve ölüm psikolojisinin kullanılarak fırsatçılık yapılması; normal insani değerler açısından bile ciddi problemlerin ifadesidir.

Karşılaşılacak başka bir tablo da, hiç bir ilke ve standart dikkate alınmadan tv kanallarında dolaşarak, bunun kişisel reklam ve ilişki aracı olarak derin ise genelde şantiye ağırlıklı iş yaşamının getirdiği dengesizlikleri gibi nedenler, bu tablonun başlıca nedenleri arasındadır. Ancak buradan hareketle kendimizi rahatlatmak, kendi ellerimizle yolumuzu tıkamamızı bir sonuca yol açacaktır. Mevcutla yetinme yerine üyelerimizle canlı bir ilişki üzerinde yükselcek dinamik bir kurum yapısı hedeflenmeli, bunun kanalları zorlanmalıdır.

Burada çözüm herkesin kendi başının çaresine bakması değil, toplumsal projelerin öne çıkartılmasıdır. Bilimi rehber edinmenin ve insanlığa karşı aydınca sorumluluk taşıyabilmenin, sıradan insan davranışlarıyla ayrımı burada ortaya çıkmaktadır.

Para kazanma kaygısının öne çıktığı bir işleyiş, kişiyi piyasa mantığıyla hareket ettirmeye zorlayacaktır. Bilimsel-etik ölçülerin yerini, toplama - çıkarma işlemleriyle dolu davranış kalıpları almaya başlayacaktır. Daha fazla pay kapma amacına dönük rekabet unsurları öne çıkacaktır.

Piyasaya dayalı rekabet ilişkilerinin, bilgiyi paylaşmayı, dayanışma ve ortak mücadele bilincini zayıflatacağı bir gerçekliktir. Topluma dönük boyutuyla ise, - yine yaratılan imaja bağlı olarak - "iyi mühendis - kötü mühendis", "iyi profesör - kötü profesör" değerlendirmeleri etrafında, bilim insanlarına ve mühendislere güven zedelenecektir.

Geçmişimizi tabii ki mesleğimizden sağlayacağız. Ama mesleğimiz, dar bireysel gereksinimlerle sınırlı, sadece geçim aracı gibi görülmesinin yanlışlığı da ortadadır. Mesleğimizi uygularken doğayı insanlık yararına dönüştürmenin, bilgiyi maddeleştirilmenin, estetik ve yaratıcılığın hazını da yaşıyoruz. Bu boyutu gözardı eden yaklaşımların sorgulanabildiği ölçüde, bu ülkenin gerçek mimar-mühendisleri olma yönünde önümüz açılacaktır.

Yalnızca seçim değil!

Faik ULAŞ

TMMOB Metalurji Müh. Odası
İstanbul Şube Sekreteri

Yeni bir genel kurul ve kongre süreci içine girmiş bulunmaktayız, her zaman yaşadığımız heyecansız ve sönük geçen genel kurulları artık daha farklı zeminlere oturtmalıyız.

Bunun için; odaların seçim sürecinde olması gereken, basit bir görev dağılımı yada görevi karşı gruplara kapırmama mücadelesi olmamalıdır.

Oldukça bilinçli ve sistemli olarak yapılan bası ve oldubittilere karşı mücadele edebilecek yöntemler çıkarılabilmelidir. Kongre platformlarına bu dinamizmi taşıyabilmeliyiz. Tabanı karşı listeler ile korkutup aba altından sopa gösterme kolaylığından vazgeçilmelidir.

Olmaması gereken, seçim platformlarını kullanarak ülke sorunlarını gündeme getirip bu kuşatılmışlığa son vermenin ideolojik zeminini hazırlamaktır. Ülkede ve dünyada daraltılan çemberin emekçilere ve bu ailenin bir üyesi olan biz mühendislere neler mal olacağı iyi anlatılmalıdır.

Odaların "meslek örgütlenmeleri olduğu, bu nedenle yalnızca üyelerinin mesleki kaygılarına ağırlık vermesi gerekir, dolayısıyla siyasete fazla da buluşmamalıdır" söylemi kesinlikle ret edilmelidir. Üyelerimizin yaşama ait bütün kaygılarını dile getirebilecekleri tartışma platformları oluşturulmalıdır. TMMOB diğer emek örgütlerinin oluşturmaya çalıştıkları platformlarda ve eylemlilik süreçlerinde çekingen destekçi değil, motor güç olarak öncül olmalı ve kendi oluşturduğu platformlara meslek örgütlerini çekebilmelidir. Bu odaların şu an içinde bulundukları durağanlığı canlandırmanın tek yoludur.

TMMOB üyeleri bu tepkisizlikten örgütlerinin varlığını unuttur hale gelmiştir. TMMOB'nin dünya ve yaşama ait kaygıları olmalı. Bu kaygılarını her ortamda dile getirerek çözümlerini de sunmalıdır. Örneğin; topluma bir çareymişçesine sunulan MAİ , TAHKİM, ÖZELLEŞTİRME ve NÜKLEER SANTRALLER konusunda toptan ret etme sebeplerini ortaya koymalı ve bunun mücadelesini verebilmelidir. Bu alanlardaki mücadele tam da TMMOB'nin ilgi ve bilgi alanıdır. TMMOB özelde üyelerini genelde toplumu ve diğer emek örgütlerini bilgi bombardımanına tutmalı (Bu basın bültenleri, broşürler ve paneller yoluyla alabilir.), gerçekliğin oluştuğuna inandığı zaman eylemlilik sürecini (Örneğin Hayır mitingleri serisi ; ÖZELLEŞTİRMEYE HAYIR, NÜKLEER SANTRALLE-RE HAYIR, MAİ VE TAHKİME HAYIR gibi) kendi başlatmalı ve emek örgütlerini bu sürece çekmelidir.

Küreselleşme aldatmacası içinde eriyip gitmeden bu genel kurul sürecini kullanılabilecek son fırsatlardan biri olarak değerlendirmeli ve ona göre hazırlanmalıyız.

Bu süreçte tüm odalardaki emekten ve özgürlükten yana olan gruplara başarılar diliyorum.

Ülkemizdeki elektrik enerjisinin durumu ve Nükleer Santraller

TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası 36. Dönem Yönetim Kurulu

Kasım 1996... Gündem o zaman da aynıydı.
(TMMOB Birlik Haberleri)

Nükleer teknoloji, elektrik üretim teknolojilerinden biridir. 1986 Çernobil faciasına kadar sorunsuz ve güvenli olduğu gibi bir görünmez kuralın belirlendiği nükleer teknolojiyle ilgili her şeyin bir yanısından ibaret olduğu anlaşıldı. Çernobil ile birlikte Pandora'nın Kuruğu açıldı.

Sayısız enerji verilecek vaatleriyle 1950'lerde başlatılan nükleer enerjinin aslında soğuk savaş döneminin nükleer silahlanmasının maskesi olduğunu dünya geç de olsa anladı.

Nükleer kaza ve felaketlerde Çernobil'in ilk olmadığı, Çernobil kazasından sonra, son olmadığını da yaşayarak Eylül 1999'da Japonya'daki Takaimura'daki kazayla öğrendi. 1970'lerde altın çağını yaşayan ve insanlığı kurtaracağı söylenen nükleer teknolojiden bugün insanlık kurtulma mücadelesi veriyor. 1970'lerde yapılan tahminlerle ABD'de 2000 yılında 1.000 ve dünya genelinde 4.000 nükleer reaktör olacağı hesaplanmışken bugün ABD'de 104 ve dünya genelinde 436 nükleer reaktör vardır. (bunların dışında 400 adet gemi ve denizaltı reaktörü ve 200 araştırma amaçlı reaktör vardır.) Dünya genelinde elektrik enerjisi içindeki nükleer enerjinin payı ise %16'dır. OECD ortalaması ise %24'tür. Yani şu anda 1970'lerde öngörülenin %10'u gerçekleşmiştir. Çernobil'den sonra ise hızla siparişler iptal edilmeye başlanmıştır.

Çok yüksek bir satış öngörüsüyle işe başlayan reaktör üreticileri iptallerin peş peşe yaşanmasıyla adeta şok yaşamışlar ve kurtuluşu demokratik tepkilerin ve kamuoyu baskısının ciddiye alınmadığı Kore, Hindistan, Pakistan, İran, Çin vb. ülkelerde lobicilik faaliyetleri yürütmekte bulmuşlardır. Bu anlamda Türkiye'de bu şekilde nükleer lobilerin ilgi odaklarından biri haline gelmiştir.

Hatırlanacağı gibi 1995 yılında bazı gazetelerimiz durup dururken "nükleer santral kurmazsak iki yıl sonra karanlıkta kalacağız" manşetlerini atmışlardı. Bu aslında nükleer lobilerin ilk girişimiydi. Daha sonra bu manşetler her yıl tekrar eden nakaratlar halinde sürmüştü. 1995'ten 1999'a gelirken Türkiye karanlıkta kalmamış ancak bu beceriksiz enerji bürokrasisinin gazabına uğrayarak doğalgaz nedeniyle kriz yaşamıştır.

2 Aralık 1999 tarihli Yeni Şafak Gazetesi'nde BOTAŞ Eski Genel Müdürü sayın Hayrettin UZUN "...doğalgaz krizinin suni olarak yaratıldığı ve Mavi Akım Projesini başlatmaya yönelik olduğunu" belirtiyor. Eğer bu iddia doğruysa Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı (ETKB) bir taşla iki kuş vurmayı düşünmüştü. Bu kuşlardan birisi Mavi Akım Projesi diğeri ise Akkuyu Nükleer Santral projesi.

Hatırlanacağı gibi Akkuyu'ya Nükleer Santral kurmaya yönelik ihale 15 Ekim 1999'da sonlandırılacağı açık-

lanmıştı. O tarihlerde çok güvenli söylemiyle pekiştirilen nükleer santrale yönelik beklemedik bir şey olmuş ve Japonya'da Takaimura nükleer kazası olmuştu. Bu kaza ihaleyi sonlandırmada engel olmuştur. Çünkü kamuoyunda nükleer santrallere yönelik bir tepki oluşmuştur.

Sayın ERSÜMER halka dört gün elektrik çilesi çekterek kendine uygun ortamı yakalamıştır. Akşam eve geldiğinde gazı ve elektriği olmayan vatandaş "ne olursa olsun yeterli enerjimiz olsun" noktasına gelmiştir.

Nükleer Santraller Siyasi Bir Tercihdir

Ülkemizde Nükleer Santralleri Savunmak teknik bir zorunluluk değil siyasi bir tercihtir. Çünkü; Ülkemiz risk-siz enerji kaynaklarının sınırlarında değildir ve 2005'te devreye gireceği söylenen Akkuyu Nükleer Santrali devreye girdiğinde de sınırlarda olmayacaktır.

* Ülkemiz ekonomiklik analizi yapılmış olan 125.000.000.000 (yüzyirmibeşmilyar) kwh'lık hidrolik potansiyelinin sadece %30'unu kullanmaktadır. Buna karşın henüz ekonomiklik analizi yapılmayan hidrolik potansiyelimiz de vardır.

* Yıllık 114.000.000.000 kwh olan linyit potansiyelimizin ise yine %20'si kullanılmaktadır.

* Elektrik enerjisi olarak yararlanılabilecek jeotermal potansiyelimiz 2.450 MW'tır bunun ancak %2.97'sini kullanmaktadırlar.

* Rüzgar potansiyelimiz ise yıllık 83.000 MW'tır. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı olur verdiği projelerle 2000 yılı içinde 1.700 MW'lık kurulu güce ulaşılacaktır.

* Dünyada en çok güneş alan ülkelerden olmamıza karşın güneş enerjisinden yeterince yararlanılamamaktadır.

* Geçtiğimiz on yılda daha önce gündemde olmayan doğal gaz seçeneği ortaya çıkmıştır.

Nükleer Santraller En Pahalı Enerji Kaynağıdır

Kullanım kolaylığı, sanayide vazgeçilmezliği ve yamsamsal önemi nedeniyle, elektrik enerjisi üretiminde tüm dünyanın kabul ettiği genel ilkelerden birincisi, "elektrik enerjisinin olabildiğince ucuz üretilmesidir." Bu açıdan bakıldığında ucuzluk sıralamasında nükleer enerji en sona yer almaktadır. Kilowatt başına ilk kuruluş maliyeti hidrolik santrallerde 750 - 1.200 US\$, linyit santrallerinde 1.600 US\$ iken nükleer santrallerde 3.500 US\$'dir.

Nükleer enerji işletme aşamasında da en pahalı enerji kaynağıdır. ABD gibi çok yüksek teknolojiye sahip bir ülkede kwh başına ortalama elektrik enerjisi maliyeti kwh başına 2.5 cent iken ABD nükleer santrallerinde ortalama elektrik enerjisi maliyeti 7.5 centtir. Avrupa nükleer santrallerinde ise kwh başına ortalama maliyet 8 - 12 centtir.

Nükleer Santral Dışa Bağımlılıktır

Dünyadaki Uranyum Rezervleri 6.000.000 tondur ve hiç yeni santral kurulmasa bile şu anda mevcut olan santraller ancak 50 yıl yetecek kapasitededir. Buna karşılık dünyanın kömür rezervi 250 yıllık, doğalgaz rezervi 100 yıllık ve petrol rezervi de 100 yıllıktır. Su, rüzgar ve güneş ise zamana bağlı bir sınırı yoktur.

"Ülkemizin 10.000 ton Uranyumu ve 330.000 Toryumu var bunları değerlendireceğiz ve enerjide dışa bağımlı kalmayacağız" demek gerçek bir kara cahilliktir. Çünkü; 10.000 ton Uranyum rezervi içinde sadece 100 ton Nükleer Santralde kullanılabilen Uranyum 235 vardır. Gerisi Uranyum 238'dir ki Nükleer Santralde kullanılamaz. Toryum ise tıpkı Uranyum 238 gibidir ve Nükleer Santralde kullanılamaz. Ayrıca ülkemizde Uranyumu Nükleer Santralde kullanmaya yönelik yakıt hazırlama teknolojisi yoktur. Yakıt işleme teknolojisine sahip bir kaç ülkeye bağlı kalınacaktır.

Kriz değil çok başlılık

Ülkemizde enerji krizi yoktur. Enerjiye yönetim krizi ve çok başlılık vardır. Enerji yetmezliği değil enerji bürokrasisi yetmezliği vardır. Ülkemizde özellikle son on yılda deneyimli bürokratlara el çektiler, bir kriz ortamı yaratılmaktadır. ETKB, TEAŞ, TEDAŞ, TKİ, DSI, EİEİ, MTA, BOTAŞ, DPT ve Hazine Müsteşarlığı arasında çok başlı-

lık ve koordinasyon eksikliği vardır.

Ülkemiz bugün 26.300 MW'lık kurulu gücü ve 160.000.000.000 kwh'lık yıllık üretim kapasitesine karşın 18.000 MW'lık puant değerini ve 118.000.000.000 kwh'lık ülke ihtiyacını karşılayamıyorsa burada sorgulanması gereken enerji bürokrasisidir. Enerji yetmezliği değil enerji bürokrasisi yetmezliğini sorgulamak gerekir.

Ülkemiz bugün tüketime sunduğu her yüz birim enerjinin yirmi birimini (Ülkemizde %20 olan kayıp oranı gelişmiş ülkelerde %6-10 arasındadır. OECD ortalaması ise %7'dir.) yani yirmibeşmilyar kwh enerjisi kötü dağıtım hatlarında kaybetmektedir. Bu ise iki adet 1000 MW'lık Nükleer Santralın yıllık üretimine eşittir. Altyapıya yapılacak çok daha az bir yatırımlarla kayıplar gelişmiş ülkeler seviyesine çekilebilir.

Termik santrallerimizde kapasite kullanma oranı gelişmiş ülkelerin %15-20 gerisindedir. Termik santrallere yapılacak yatırımlarla hem kapasite kullanma oranı yukarı çekilecek hem de verimlerin artacaktır. Buralarda yapılacak yatırımlarla 1000 MW'lık bir Nükleer Santralın üretimine eşit bir üretim sağlanabilir.

Ülkemizin 2010 yılında 375.000.000.000 kwh ve 2020 yılında 550.000.000.000 kwh brüt enerji ihtiyacı olacağı söylemi bir fantezidir. Bu varsayımlar ben hiç altyapı yatırımı yapmayacağım ve bugünkünden daha kötü bir yönetimle enerjiyi çarçur edeceğim demektir. (sadece dağıtım hatlarında yapılacak yatırımlarla %10'luk bir iyileştirme bu talep tahminlerini otomatik olarak %10 aşığıya çekecektir.)

Gerek geçmiş yıllar trendi incelendiğinde gerekse gelişmiş ülkelerin durumuna bakıldığında böylesine abartılı bir talebin olamayacağı görülmektedir. (1972 Yılında Başbakanlık Atom Enerjisi Komisyonu üyeleri Prof. Dr. Nejat AYBERS, Prof. Dr. Sadık KAKAÇ ve Prof. Dr. Ahmet Yüksel ÖZEMRE'nin hazırladığı ve ilki 1981'de ve yedincisi 1997'de devreye girmek üzere yaklaşık 7.000 MW'lık nükleer santralın zorunlu olduğu çünkü 1981'den sonra ulusal kaynakların tükeneceği ve toplam elektrik enerjisi ihtiyacı içindeki payının da %18 olacağı tahminin bugün hiç bir anlam ifade etmediğini hatırlatmak yararlı olacaktır.)

ETKB ulusal kaynakları alabildiğine küçük, talebi de olabildiğince büyük göstererek Akkuyu Nükleer Santral projesini haklı göstermeye uğraşır. DPT, biri 30 Haziran 1999'da diğeri ise 11 Ekim 1999'da iki kez ETKB'ye mektup yazarak, olur verdikleri projelerle ülkemizin 2000 yılından itibaren bir atıl kapasiteyle karşılaşacağını açıkça belirtmiştir.

Ülkemiz Nükleer Çöplük Yapılmak İsteneri!

ABD ve Avrupa yalnızca ellerinde kalan ve yeni sipariş sayısı azalan nükleer santrali az gelişmiş ülkelere pazarlamakla kalmıyor; aynı zamanda Türkiye gibi ülkeleri "nükleer atık çöplüğüne" çevirmek istiyorlar. Kamuoyu denetimi olmayan, kurumsal düzenleme ve denetim yapıları yetersiz Türkiye gibi ülkeler, giderek "nükleer çöplüğe" dönüştürülüyor. Son olay durumun vahametini gözler önüne sermiş bulunuyor. Türkiye Atom enerjisi Kurumu (TAEK) ile ilgili olarak "halkın sağlığını tehdit etmekten ve üstünlüğü sorumluluğu yerine getirmekten" dolayı soruşturma açılmıştır. Bu güne kadar TMMOB ve Odaları tarafından TAEK'in kurumsal yetersizliği defalarca dile getirilmiştir.

TAEK Kurum olarak asli görevini yerine getirememiştir. Bu kurum, radyoaktif maddelerin ve cihazların ülkeye girişinden, kullanım ve denetiminden ve vatan-dışın radyasyon güvenliğinden sorumludur. Oysa TAEK nükleer santral savunuculuğuna soyunmaktadır. Bu da lobilerin enerji bürokrasisi ve basınla birlikte diğer kurum ve kuruluşlar üzerindeki etkisinin en önemli göstergesidir.

TAEK, Akkuyu Nükleer Santral ihalesinde şartname gereği santralin denetiminden sorumludur. Bugünkü yapıyla TAEK'in ciddi yapısal sorunları olduğuna, bürokratik açmazları olduğuna bu güne değin bir çok kez dikkat çektiğimiz. Şimdi bir kez daha dikkat çekiyoruz.

1976 Yılında Alınmış Bir Yer Lisansıyla Bugün Hareket Edilemez

1976'dan 1999'a gelindiğinde dünya konjonktürü değişmiştir. Enerjide hedefler ve yönelimler değişmiştir. Başta Avrupa kamuoyu olmak üzere tüm dünyada nükleer silahlara ve radyasyona karşı duyarlılık artmıştır. Akkuyu Nükleer Santralına yönelik 26 Nisan 1976 yılında TEK'in başvurusu ile yer lisansı 11 Haziran 1976 tarihinde 1495 Sayılı AEK kararıyla verilmiştir. O dönemdeki parametrelerle bugünkü parametreler değişmiştir.

Deprem konusunda toplumda ciddi bir hassasiyet vardır. Akkuyu'nun Ecemiş Fayı 55 km uzaklıkta olduğu unutulmalıdır.

Dünyada nükleer silah teknolojisinin nükleer santral teknolojisiyle paralel yürüdüğü gerçeğinden dolayı dünya kamuoyu nükleer silahlar konusunda eskisinden daha hassastır. Fransa'nın nükleer santrallerinin üçüncü dünya ülkelerine nükleer silah teknolojisi satarak finanse ettiği unutulmalıdır.

Sayın ERSÜMER'in "Akkuyu kararından bizi ancak Allah döndürebilir" açıklaması son derece tehlikeli bir yaklaşımdır. Böylesi bir yaklaşımla Sayın Bakan kendisini uyarılara ve demokratik tepkilere kapadığını ve ne denli sağduyudan uzak olduğunu ilan etmektedir. Kimse bakanlık koltuğuna gelişini bir takım tarafsız bahşetmeler olarak algılamamalı ve demokratik bir seçimle gelen bir vekile yine demokratik bir tepkiyle karşılık verilmelidir.

EMO Yönetim Kurulu, yaşananları ciddi bir sorumsuzluk olarak değerlendirmektedir. İnsana ve doğaya saygılı bir yönetim anlayışının yerleşmediği süreçte, yaşananların bundan sonra da tekrarlanabileceğini üzülerek belirtmek isteriz. Çevreyle ilgili yasa ve mahkeme kararlarının dahi uygulanmadığı, çöp dağlarının altında insanların can verdiği, hastane atıklarının dahi bertarafının sağlanmadığı ülkemizde, yeni nükleer projeler yeni nükleer felaketlerin ancak habercisi ve hazırlayıcısı olacaktır.

Ülkemiz genel enerji kaynakları kısıtlı olan bir ülkedir. Bu yüzden enerji konusunda bütünlüklü bir tasarruf ve verimliliğe dayalı politikaları geliştirmelidir. Eğer bunu başaramazsak 21. Yüzyılda gelişmiş ülkeler arasında yer alamayacaktır.

Ne Türkiye insanı ne Türkiye coğrafyası bu tür bir geleceği hak etmemektedir.

Nükleer maceradan vazgeçilmelidir! ■

Beklenenin Dışındaki Hava Durumları İklim Değişikliği Değildir!

Doç.Dr. Mikdat KADIOĞLU

Genellikle sele neden olan bir kaç şiddetli sağnak, 3-5 derecelik sıcaklık düşüşü veya artışı yaşanınca bunların olağan olmadığı düşünülür.

El Nino öncesinde özellikle sıcaklıklarda alışılmış dışında bir gidiş olduğunda hemen "akla "Havalar çıldırdı mı?" ve "Mevsimler değişiyor mu?" sorusu geliyor. Bundan sözlü ve yazılı basında "mevsim kayması" ve "mevsimlerin yer değiş-tirmesi" olarak da sık sık bahsedilmektedir. Bir kaç şiddetli sağnak ve sonucunda oluşan seller de hemen "iklim değişikliği-ne" bağlanmaktaydı. Şimdi artık bunlardan El Nino (bebek İsa) denen "yaramaz ve şımarık çocuk" sorumlu tutulmakta ve bazen de El Nino'nun gazabı olarak açıklanmaktadır.

Kamuoyunda bu sorular sorulurken bir yandan da bunların nedeni, insanın bilinçsiz davranış ve yaşam tarzıyla doğayı tahrip etmesi sonucu dünya atmosferinin kimyasal yapısındaki değişimlere bağlanmaktadır. Böylece, bu değişimler atmosferin sera etkisindeki artış, stratosferik ozon gazındaki seyrelme, iklim değişikliği, küresel ısınma ile ifade edilmektedir.

Evet, günümüzde dünyanın "ateşi yükseliyor" ve iklim yerel ve küresel ölçekte değişikliklere uğruyor. Fakat gündelik yerel hava olayları ile iklim değişikliği gibi büyük bir küresel çevre sorunu arasında ilişki henüz bilimsel olarak kurulamamıştır. Kısaca, hava şartları ile iklim ve El Nino gibi bir iklim elemanı birbirine karıştırılmamalıdır.

Günümüzde iklim değişikliği toplumların en az kalkınma, açlık, sağlık kadar üzerinde durulması gereken çevre sorunlarının başında gelmektedir. Bu kadar önemli bir problemi, beklenenden farklı ya da olağan dışı olan hava durumlarını iklim değişikliğine işaret sayarak, arada bir hatırlamak büyük bir hatırdır.

Bu problemin çözümünde katkıda bulunmak için onu sadece ekstrem hava olaylarında hatırlayarak spekülasyonlarda bulunmak yeterli değildir. Haziran 1992'de düzenlenen Rio İklim Zirvesinde alınan kararlarla ve gelişen bir anlayışa göre "Küresel düşünüp, yerel hareket etmeli" ilkesine uygun davranmalıyız. Bunun için örneğin yerel yönetimlerimiz, Rio Sözleşmesi uyarınca uzun yıllar önce "Yerel Gündem 21" adlı bir program geliştirip uygulamaya koymalıydı. Bu program her yerel yönetimin 21. Yüzyıl hedefi olarak iklim ve çevre dostu programlar geliştirip atmosferi ve çevreyi kirliletmekten sakınmak, atmosferin sera ısınmasına mümkün olduğu kadar az neden olmak için kendi gündemini oluşturulmasını gerektirmektedir. Sanayileşmiş ülkelerde bu tür spekülasyonlar yapılırken "Yerel Gündem 21" ve benzeri programlar ile küresel iklim değişimi problemi üzerinde çok önemli ve ciddi çalışmalar da yapılmaktadır.

Hava şartları ile iklim birbirine karıştırılmamalıdır

Hava şartları ile iklim arasındaki farkı şöyle ifade edebiliriz: Hava durumu bizim maruz kaldığımız hava şartları; iklim ise geçmişteki tecrübelerle dayanarak beklediğimiz hava şartlarıdır. Bir yerin iklimini, orada uzun süre hükmeden hava durumları karakterize eder. Burada söz konusu edilen "uzun süre", 100 yılı aşkın bir za-

man dilimidir. Diğer bir deyişle bir yerin iklimini, orada normal bir insan ömründen daha uzun bir süre görülen hava durumlarının bir ortalamasıdır. Uzun yıllar boyunca bir yerin iklimini belirleyen bu hava durumları içinde bir çok aşırı sıcaklıklar, soğuk hava dalgaları, kuraklıklar, seller ve fırtınalar vardır. İstanbul'daki meteoroloji kayıtlarına bakılırsa geçmişte, örneğin, Haziran ayında çok daha soğuk yağışlı günlerin yaşandığı görülebilir. 3 ve 19 Haziran 1987, 15 Haziran 1988'de görülen şiddetli yağışlar ile İstanbul'da yüzlerce ev ve işyeri sular altında kalmıştı, 18 Haziran'da 31 derece olan hava sıcaklığı 19 Haziran günü 21 dereceye düşmüştü.

Hava şartları astronomik mevsimlere uymak zorunda değildir

Takvimlerimizin gösterdiği mevsimlerin başlangıç ve bitiş tarihleri, dünyanın hareketlerine göre belirlenmiştir. Böylece 22 Aralık-21 Mart Kış; 21 Mart-22 Haziran İlkbahar; 22 Haziran-23 Eylül Yaz; ve 23 Eylül-22 Aralık arası Sonbahar olarak bilinmektedir. Görüldüğü gibi astronomik olarak dünya-güneş ilişkilerinden ortaya çıkan ve bir yılı dört eşit parçaya bölen mevsimler belirlenirken ne hava şartları ne de iklim göz önüne alınmıştır. Bu nedenle de, örneğin, resmen Yaz mevsiminin başlamasından haftalar sonra havaların hala yeterince ısınmadığı sık sık gözlenebilmektedir. Genellikle bu gibi durumlarda kamuoyunda mevsimlerin değil de hava şartlarının "yanlışlığı" üzerinde durulmakta ve iklimin değiştiği şeklinde spekülasyon yapılmaktadır.

Özellikle İstanbul'da ikliminin astronomik takvime uymadığını gösteren, İstanbul iklimi için söylenmiş bir çok özdeyiş vardır. Örneğin, "Hiç bir mevsim hemen gelmez, hemen gitmez. Benzeye benzeye yaz, benzeye benzeye kış gelir. İstanbul'un kışı sona kalır. Mart kapıdan baktırır, kazma kürek yaktırır." Bu özdeyişlerin ortak yönü "pastırma yazı" gibi hep bir mevsimin diğeriye doğru sarkmasını ve gecikmesini tarifi etmeleridir.

Sonuç olarak serin ve yağışlı (sıcak ve kuru) havalar, normal atmosfer sistemleri tarafından oluşturulmaktadır. Serin ve yağışlı havalar ile küresel iklim değişikliği, hele hele küresel ısınma arasında ilişki kurmak sadece bir spekülasyondur. Ayrıca atmosferde "hava boşluğu" yoktur "turbülans" vardır. Ozon tabakası "delinmemiş", sadece stratosferik ozon gazında yer yer "seyrelmeler" oluşmuştur. Havanın "ısısı" değil "sıcaklığından" bahsedilebilir...

Gelişmiş ülkelerde astronomik takvimlerin bu yanıltıcı yönü meteorolojik olaylara duyarlılığı fazla olan kimseleri "Meteoroloji Takvimleri" kullanmaya yöneltmektedir. İster astronomik, ister meteorolojik takvim kullanılsın, havanın hiç bir zaman bu takvimlerin belirlediği tarihlere tam olarak uyması beklenmemelidir. Çünkü bu havanın doğasına aykırıdır ("hava" bir şeydir şu hava!).

Hava şartları nadiren normallerinde seyreder

Bazen meteoroloji raporlarında, "Bu hafta hava sıcaklıkları mevsim normallerinin altında seyredecektir." şeklinde bir ifade kullanılır. Burada geçen "normal" kelimesinin meteorolojide ne anlamda kulla-

nıldığının bilinmesi, bu konuda herhangi bir yorum yapmak için zorunludur. Meteoroloji ve iklim biliminde, mesela İstanbul için 22 Haziran'daki sıcaklığın günümüzdeki normal, 1961-1990 yılları arasındaki 30 adet 22 Haziran günlerinin sıcaklık ortalaması ile verilir. Bu 30 yıllık ortalama kullanılarak yıllar her 10 yılda bir değişir. Örneğin 2001 yılında, 22 Haziran'ın sıcaklık ortalaması 1971-2000 yıllarında gözlenen 22 Haziran sıcaklıklarının bir ortalaması olacaktır. Buradan da görüldüğü gibi değişen zaman ve iklim şartları ile birlikte iklim normalleri de değişmektedir.

Burada dikkat edilmesi gereken şey şu ki, mesela hava sıcaklıklarının normallerinin üstünde veya altında bir muddet seyretemesi iklim değişikliğinin işareti değildir. Yine örnek olarak ele aldığımız 22 Haziran sıcaklıklarının yıldan yıla değişimi incelersek, bu günün bir yıl normalinin üzerinde; bir değer bir yılda normalinden daha düşük başka bir değere sahip olarak zigzaglar yaptığını görürüz. Diğer bir deyişle 22 Haziran çok nadiren normal denen ortalama sıcaklıkla seyreder. Sıcaklıklar genellikle normalden büyük veya küçüktür. Meteoroloji raporlarında "normalin üzerinde" veya "normalin altında" gibi ifadeler iklim değişikliğini belirtmek için değil, sadece kıyas yapmak amacı ile kullanılmaktadır.

Belli sayıdaki meteorolojik rekor normal karşılanmalıdır

Sporcular gibi meteoroloji de rekor kırar. Ve hergün dünyanın herhangi bir yerinde bir meteorolojik rekor kırılmaktadır. Örneğin, İstanbul'da 22 Haziran 1997'de şu ana kadar ölçülmüş en yüksek sıcaklıktan daha yüksek bir sıcaklık ölçülse, buna bir meteorolojik rekor deriz. İstatistik kanunları 1997 yılında İstanbul'da meteorolojik değişkenlerin herhangi birinin günlük değerinde yaklaşık olarak 9 adet rekorun kırılabileceğini gösterir. Diğer bir deyişle, istatistiğin raslantı kanunları, hiç değişmeyen bir iklim rejiminde bile geçmişte görülmeyen meteorolojik olayların ortaya çıkmasıyla sıcaklık ve yağış miktarlarında belirli sayıda rekor değerlerin ölçülmesini normal karşılamamız gerektiğini ifade eder.

Hiç düşündünüz mü, ömrünüz (diyelim 70 yıllık bir süre) boyunca şu ana kadar gördüğünüzden daha büyük bir günlük yağış miktarını kaç defa daha görebilmeyi beklersiniz? İstatistiğe göre bunun sayısı normalde yaklaşık olarak 5'dir. Ancak, resmi meteorolojik ölçümlere bakarak "Bugün benim hayatımda yaşadığım en sıcak sekizinci 22 Haziran" diyebilirdiyseniz, bir iklim değişikliğinden şüphe edebilirsiniz. Yoksa insan hafızası özellikle 365 günde bir ve uzun yıllar öncesi yaşadığı hava şartlarını sağlıklı bir şekilde hatırlayacak ve kıyaslayacak kadar güçlü değildir. Salt hafıza kayıtlarına dayanarak "bu ne sıcak, iklim değişti, ozon tabakası delindi" şeklinde yapılan yorumlar bilimsel temele sahip değildir.

İ.T.Ü. Meteoroloji Mühendisliği Bölümünde İstanbul için Meteorolojik Takvimler hazırlanmaktadır. Fakat, içinde yaşadığımız atmosferin yaşamsal fonksiyonunun bilincine varamayan toplumumuz bu faaliyetlere ilgi göstermektedir. Hava deyip geçmeyelim. Darbesi hiç bir darbeye benzemez... ■

MAI ve Küreselleşme Karşısı Yürüyüş

Armağan ÖZTUKSAVUL
12-12-99

Türkiye MAI ve Küreselleşme Karşısı Çalışma Grubundan bir delegasyon, Nisan ayında Dünya MAI karşıtı koalisyonunun strateji belirleme toplantısına gitmişti. Burada öğrendiklerimiz, bizi dehşete düşürdü. Dünya Ticaret Örgütü, WTO içinde muhalif konumda olan Hindistan gibi ülkelerin daimi büyük elçileri, toplantıya katılarak, gündemler hakkında bilgi verdiler. Çok Taraflı Yatırım Anlaşması, MAI'nin, WTO'ya gideceği biliniyordu. Ancak, 30 Kasım'daki WTO zirvesinde MAI' den çok daha geniş bir anlaşmalar turunun insanlığın ve gezegenin geleceğini tehdit eder biçimde başlatılmak istendiği ortaya çıktı. Gelecekte olan ülkelerin tarımının çökertileceği, sosyal devletin son kırıntılarının da ortadan kaldırılacağı ve ulusötesi şirketlerin hiçbir emek hakkı, çevre vb. kaygı duymadan hareket edeceği bir dünya tasarlanıyordu. Dünya halklarına yapılan bu saldırının fark edilmesi gecikmedi. Bütün dünyada, başta emekçiler olmak üzere çevreciler, yurttaşlık hareketleri, çiftçiler, öğrenciler bu zirveye karşı tepki koymanın gerekliliğini tartışmaya başladılar. Çalışma Grubu olarak, bu süreçten kendi ülkemizdeki ilgili kesimleri haberdar kılmaya çalıştık. Yazılı çalışmalarla yetinmeyerek işçi konfederasyonlarından başlayarak bir çok örgütün başkan ve yönetimlerini birkaç defa ziyaret ederek görüştük. 30 Kasım yaklaştıkça da bütün dünyada hazırlıkları yapılan bir direnişe Türkiye'den de bir ses katabilmek için, "MAI ve Küreselleşme Karşısı Yürüyüş"ü organize ettik. Küçük bir otobüsle Trakya'dan başlayıp, Batı Anadolu'nun bir bölümünü dolaştık. WTO gündemlerini ve 30 Kasım'ı anlatmaya çalıştık. Küreselleşme denilerek pazarlanan, emperyalizmin bu yeni saldırısının ülkemizdeki doğrudan sonuçları olan tesislere, bölgelere özelliğittik. 3500 km yol katederek, yerel katılımlarla, protesto amaçlı 18 basın açıklaması, 4 şehirde panel ve 4 de sohbet biçiminde kahve toplantısı gerçekleştirdik. Çalışma Grubu içinden, TMMOB, MMO İst. Şubesi, CU-MOK, Eğitim-Sen 2 Nolu Şube, İTO, ZMM İst Şubesi temsilcileri ve bir sağlık çalışanı tamamına ya da bir bölümüne katıldılar. Ayrıca EMEP'ten bir temsilci tamamına, TMMOB İl. Başkan, SİP ve Greenpeace'ten birer temsilci bir bölümüne katılırken, Evrensel ve Atılım'dan haberci arkadaşlar tamamında Cumhuriyet gazetesi ve Sol dergisinden gelenler bir bölümünde bizle beraber oldular.

Etkinlik Notları 22 Kasım Pazartesi

Yerel organizasyonlarla ilgili sorunlar yüzünden programın ilk bölümünde bazı etkinliklerin iptali biraz canımızı sıkırsa da, yola çıkmış olmak bile bize keyif veriyor. İlk durağımız olan Çorlu'da, tarım üzerine oynanan oyunları ve serbest bölgeleri vurgulayacağız. Daha önce programda olan Cargill yerine Novartis'ine gitmeye karar veriyoruz. Burada Cargill'in küçük bir satış yeri, ama rakibi Novartis'in büyük bir tohum tesisi var. Ziraat Odası Başkanı, KESK, TMMOB, ÖDP ve ADD'den yerel temsilcilerle bir basın açıklaması yapıyoruz. Pankartlarımızda, "MAI ve KÜRESELLEŞMEYE KARŞI YÜRÜYÜŞ", "30 KASIMDA GELECEĞİMİZ YOL EDİLMEK İSTENİYOR" "SÖMÜR, SOYGUN VE TALANLARIYLA, İNSANLIĞI ve GEZEĞENİ FELAKETE SÜRÜKLEYEN TEKELLE-RİN DÜNYA TALAN ÖRGÜTÜNÜN (DTÖ) TOPLANTISI-NA KARŞI İNSANLIK ONURU İÇİN YÜRÜYÜYÖZ" ibareleri var. Basın açıklamasını yapan Celal Beşiktepe, ulus ötesi tarım tekellerinin tarımı nasıl ele geçirmek istediklerini, WTO toplantısında yapılmak istenenleri ve Trakya için önemini anlatıyor. Jandarma ile yaşanan kısa bir kımık gösterme tartışmasından sonra, Avrupa Serbest Bölgesine (SB) gidiyoruz. Tel örgülerle çevrili iki milyon metrekarelik bu alan bir serbest bölge haline getirilmek istenen dünyayı çok güzel anlatıyor. Celal Beşiktepe'nin Bölgeyi incelemek istediğini söylemesi üzerine bizi, Çorluları ve yerel, ulusal basın temsilcilerini lüks döşenmiş konferans salonuna alıyorlar. Böylece kendiliğinden ve ilginç bir forum başlıyor. SB'nin Genel Md. Yardımcısı kısa sunuşu arkasından gelen sorularla bunılıyor. Daha son-

ra Celal Beşiktepe SB'lerin küreselleşme sürecindeki yerini, yoğun sömür alanları olmasını, çevreye verdikleri zararları kara para aklamadaki rollerini anlatıyor. Son olarak bir arkadaşımızın konuşması üzerine Yönetici isyan ettiğini söylüyor. Gülererek buradan ayrılıyoruz.

23 Kasım Salı

Günümüz tatsız bir olayla başlıyor. EGS gibi holdinglerin İstanbul Ayamama deresindeki yağmalarını gözönüne sereceğimiz basın açıklaması için gittiğimiz yerde aracımızın parkı yüzünden kavga çıkıyor. Daha henüz toplanma bile başlamadan, bu dere yatağı üzerinde yerleşmiş olan TIR parkı ve sonradan araçlarında üç hilalli işaretler olduğunu gördüğümüz esnafın saldırgan üslubu ile karşılaşırız. Kavga sonucu esnaftan bir kişinin hastaneye gitmesi ve bize satırla saldırmaları, Beykoz'daki basın açıklamasını kaçırmamıza yol açıyor. Herhangi bir arkadaşımızın yaralanmamış olması tesellimiz oluyor.

Beykoz girişiminden temsilcilerin ve işçilerin hazır olduğu, kapatılmak istenen Beykoz Deri Fabrikasının önündeki basın açıklamasını Ayamama'ya gelmeyen arkadaşlarımızdan biri yapıyor. Ardından kısa bir süre göz altına alınarak bırakılıyor.

24 Kasım Çarşamba

Sabah 10'da İzmit Seka kağıt fabrikasının önüne gittiğimizde, yoğun yağmura rağmen KESK, TMMOB, Selülöz-İş, ÖDP ve yerel çevre örgütlerinden temsilcilerin, Halkevcilerin, EMEP'ilerin ve öğrenci gençliğin beklediğini görüyoruz. Benim ve Cemalettin Küçük'ün yaptığı açıklamalar, küreselleşmenin kamusal herşeyi düşman olduğunu, bu süreçte SEKA gibi kamu işletmelerine yer olmadığı vurguluyor ve WTO toplantısını anlatıyor. "MAI, MIGA, Tahkim, Kahrölsun Emperyalizm" sloganı ile eylem bitiyor. Bu slogan bundan sonra neredeyse tüm açıklamalarda kullandığımız slogan haline geliyor.

TUPRAŞ'ın önüne geçtiğimizde yağmur devam ediyor. Basın mensuplarının isteği üzerine Celal Beşiktepe, otobüste özelleştirme ve yağma süreçlerinin küreselleşmeyle olan ilgisini ortaya koyan bir açıklama yapıyor.

Kocaeli'ndeki Yuvacık Barajı, bugünün üçüncü durağı. İçme suyu toplama amaçlı barajın yapıldığı yerdeki doğa güzelliği hepimizi büyülüyor. Bu baraj, Y.I.D. yöntemiyle yapılmış. Üstlenici İngiliz şirketi Thames Water'a fiyat ve miktar belirterek alım garantisi verilmiş. Baraj bitince piyasa değerinin iki üç katı fiyata kimse su almadığı için devlet her ay milyonlarca dolar tazminat ödedi. Körfez depremi sonrasında ise Sapanca gölünden gelen su borularının hasarı bahane edilerek, kamu işletmelerine iki kat pahalı fiyattan su satılıyor. Koç-Ford ortaklığına verilen SEKA fidanlığını da gördükten sonra İzmit programını noktallıyoruz.

25 Kasım Perşembe

İlk durağımız Sakarya Karasu ile Kocaeli Kefken arasındaki 100 bin dönümlük İpekyolu Vadisi Serbest Bölgesi alanına gidiyoruz. Serbest Şehir olarak adlandırılan bu bölgenin içinde kalan İhsaniye Köyünde daha önce de gittiğimiz bir kahvede köylülere ve basına açıklama yapıyoruz. TMMOB, bu bölge için Danıştay'da açtığı iptal davasında yürütmeyi durdurma kararı alarak, şimdilik bir hukuki zafer elde etti. Son durumu köylülere anlatıp ve serbest bölgeler konusunda daha önce de verdiğimiz bilgileri tekrar ediyor ve Yalova Aksa'ya doğru yola çıkıyoruz.

Aksa önünde dövizleriyle bizi bekleyen Taşköprü halkı ve Bursa'dan TMMOB temsilcileriyle birlikte, 6500 ton zehirin toprağa, havaya ve denize karışmasına yol açan bu fabrikayı protesto ediyoruz. Küreselleşme sürecinde kirlilik, katma değeri düşük, eski teknolojilerle, böyle tesislerin

bizim gibi ülkelere kaydırıldığını belirtiyoruz.

Bursa'da TÜBİTAK Salonunda yapılan panele Bursa'nın hemen bütün kitle örgütlerinden temsilciler katılıyor. Bursa'da bir MAI karşıtı çalışma grubu oluşturma kararı alınması bizi sevindiriyor.

26 Kasım Cuma

Sabah 10'da İznik gölü havzasında kurularak 3-6 ton zehirli atık su çıkaracak olan Cargill'in önünde oluyoruz. Danıştay'ın durdurma kararlarına rağmen deneme üretimi yapan Cargill'in başka özellikleri de var. Türkiye bütçesi kadar cirosu olan ulusötesi tekel, dünyanın en büyük özel sahipli şirketi. Dünya tahıl ticaretinin dörtte birini elinde bulunduruyor ve WTO'nun tarım gündemini oluşturanların da başında geliyor. Üç minibüs kaskılı kalkanlı, jandarma ve ayrıca kameralı bir JİT aracının eşliğinde basın

açıklamamızı yapıyoruz.

Herken yakındaki Asilçelik önünde ise, bu fabrikanın 1978'de sahibi Koç iken battığını ve devletin aldığını hatırlatıyor, şimdi yeniden özelleştirilmek istenmesinin mantığını sorguluyoruz.

Saat 15 civarında Bandırma ETİ Bor tesislerinin önüne geldiğimizde bizi görkemli bir karşılama bekliyor. Çoğunluğu Bağfaş'ın grevci işçileri ve onların eşlerinden oluşmuş kalabalık, sloganlarla bizi kucaklıyor. Dünya rezervinin üçte ikisinden fazlasına sahip olduğumuz Bor madeni işleyen bu tesisin özelleştirilmesindeki emperyalist çıkarları anlatıp, hep beraber Bağfaş'a gidiyoruz. "Yaşasın Sınıf Dayanışması" sloganları eşliğinde greve desteğimizi belirtiyoruz.

Panel Petrol-İş lokalinde yapıyor. Yeni Dünya Düzeyinin işçilere biçtiği örgütsüzlük kefeni panelin ana konusu. Akşam konaklamak için işçi ve kamu emekçilerinin evlerine dağılıyoruz. Sohbet evlerde devam ediyor. Yerel TVlerde kendimizi izliyoruz.

27 Kasım Cumartesi

Öğlen saatlerinde Çan'ın meydanında oluyoruz. Çanakkale Emek Platformu ve Çevre Platformu tarafından karşılanıyoruz. Yapılmak istenen Çan Termik santrali üzerinden ülkenin bir enerji çöplüğü haline getirilmesine karşı çıkıyor ve nükleer çetelerin oyunlarını açıklıyoruz. Kazdağlındaki müthiş ormanları göstererek "Serbest Ağaç Kesimi" anlaşmasını protesto ediyoruz.

Berberce Çanakkale'ye, Cumhuriyet Meydanına geçiyoruz. Bekleyen kalabalık kitlelerin taşıdığı pankartların arasında "Dur Yolcu Boğazdan MAI Geçemez" dikkatimizi çekiyor. Boğaz Köprüsü projesi üzerinden petrol ve otomotiv tekellerinin dayattığı karayolları politikalarını açıklıyoruz. Bursa'dan itibaren her gittiğimiz yerde değişik saatlerde, eylem sırasında elektriklerin kesilmesi garibimezi gidiyor. Bizi izleyen güvenlik kuvveti sayısında da artış gözleniyor.

Altınoluk'ta bir yerel dernek lokalinde sohbet ediyoruz. Yine karanlıktayız. Kazdağlıların eteğinde bir kançonun ağzında ayrılmış otel bize iyi bir dinlenme şansı veriyor.

28 Kasım Pazar

"Altın'cı filo" şirketlerinden Tüprag'ın ilk kovulduğu yer olan Küçükdere köyünde kahvede sohbet yapmak üzere yola çıkıyoruz. Çanakkale'den itibaren gideceğimiz yerlerdeki insanlar uyarılmaya başlanmış. Bu köyün de muhtarına bize yüz vermemesi istenmiş. Kahve sohbetimizi bitirip, Bergama Çam Köye doğru yola çıkıyoruz. Binlerce köylü önceden ilan edilmiş geliş saatimizden çok daha önce karayolunu trafiğe kapatarak tahkimi, nükleer santralleri ve Eurogold'u protesto ediyorlar. Şaşırtma amaçlı bu saat değişikliğinden habirimiz oluyor ama yine de bu muhteşem karşılamaya geç kalıyoruz. Çam ve Narlıca Köy meydanlarında yürüyüşümüzün amacını açıklıyoruz. İzmir'den ve Bergama'dan desteğe gelen çok sayıda dostumuz da var.

İzmir'den gelen otobüsle beraber, panel için İzmir'e geçiyoruz. Kalabalık resmi, sivil ekiplerle sadece bizim araca özel yapılan trafik kontrolleri artıyor. Baro'daki Panelde Hizmetlerin serbestleştirilmesiyle yaşanacakları öne çıkarıyoruz.

29 Kasım Pazartesi

Altın arama çalışmalarının başladığı Uşak, Eşme yeni durağımız. ADD lokalinde altın madenciliği ve yürüyüşümüz konusunda bilgi veriyoruz. İzmir'de bize ayrıldığı söylenen yerde kalmadığımız için ve Eşme'ye kadar otobüsümüzün farkedilememesi, bizi bekleyen kaymakam ve diğer görevlileri telaşa düşürmüş. "Büyük" eylemler bekleyen, kaymakam, emniyet müdürü, jandarma komutanı ve belediye başkanına, Eşmelerin isteği üzerine gidiyoruz ve metalürji mühendisi olan Cemalettin altın madenciliği konusunda bir brifing veriyor. Elektrikler kesilmeye devam ediyor.

Akşam saatlerinde yine elektrikler kesik olan Eskişehir'e ulaşıyoruz. İlk özelleştirilen fabrika olan Basma Fabrikası önündeki kalabalığın bizi çiçeklerle karşılaması karşısında gözlerimiz yaşaracak kadar duygulanıyor. Basın açıklamasının arkasından Panel yapılacak olan MMO Eskişehir Şubesi eğitim binasına gidiyoruz. Şüphesiz bina karanlıkta. Yan taraftaki caddede ve dolayısıyla orada bulunan merkez binada elektrik var. Ayakta kalmak pahasına oraya geçiyoruz. Ama daha hepimiz girmeden burada da elektrikler kesiliyor. Mum ışığında ama son derece canlı bir panel oluyor. Bitirince dışarı çıkar çıkmaz elektrikler geliyor. Bizim cadde dışında zaten çoktan gelmiş. Artık yemeğe, hatta tualete bile polis ekibi eşliğinde gidiyoruz.

30 Kasım Salı

Bugün başta WTO toplantısının yapıldığı ABD'nin Seattle kentinde olmak üzere, bütün dünyada büyük eylemler bekliyoruz. Bizim de son durağımız Ankara. Polatlı'daki çevirmede iç çamaşırlarımıza kadar aranıyoruz. ODTÜ kavşağında Odalardan, KESK'e bağlı sendikalarından, TÜMTİS'ten, EMEP'ten yöneticiler ve öğrenciler tarafından karşılanıyoruz. Her gittiğimiz yerde önceki yerlerden selam getiriyorduk. Ankaralılara, Eskişehir'in karanfillerini veriyoruz. Beraberce Kızılay'a doğru gidiyor ve Meşrutiyet caddesinden Güvenpark'a sloganlarla yürüyoruz. EMEP ve SİP'ilerin dövizleriyle yoğun katılımı bizi sevindiriyor. Yürüyüş güzergahını ve WTO gündemlerini anlatıyoruz. Sözlümüz sloganlarla kesiliyor. Sesi kısırlırcasına bağırarak konuşan Cemalettin'in sözleri Kızılay'da yankılanıyor: "Dünya Talan Örgütü toplantılarına gidenleri uyarıyoruz. Sakın ola bu anlaşmalara imza atmayın. Eğer atarsanız da geri gelmeyin. Hangi ulusötesi şirketin vatandaşsınız o şirkete gidin."

2000 Yılı Sorunu hakkında sıkça sorulan sorular

İlhami T.DOĞAN
Bilgisayar Mühendisi

"2000 Yılı Sorunu" nedir?

Dünyadaki milyonlarca bilgisayar ve bilgisayarlı sistemin 2000 yılına hazır olması gerekiyor. 90'lı yılların ikinci yarısından itibaren yoğunlaşan çabalara rağmen henüz bu hedefe ulaşılmadı. Daha da kötüsü "2000 Yılı Sorunu" konusunda uzman şirketler bu hedefin asla başarılamayacağını iddia ediyor. Nitekim başta ABD olmak üzere çok sayıda ülke 2000 yılının ilk günleri için "Olağanüstü Durum Planları" hazırlıyor.

Bilgisayarlar ve bilgisayarlı sistemler 2000 yılına uyumlu hale getirilmezse bilgisayarlara çok fazla bağımlı hale getirilmiş toplumlar için 2000 yılının ilk günleri tam bir kabaşa dönüşebilir. Uçaklar düşebilir, elektrikler kesilebilir, nükleer silahlar kontrolinden çıkabilir, ülkelerin finans sistemleri çökebilir. Bankalar, devletin çeşitli kurumları ve hastanelerin verdiği kararlar önemli hatalar içerebilir.

Bilgisayar ve bilgisayarlı sistemlerin bir bölümü neden 2000 yılında programlandığı gibi davranmayacak?

Önce soruyu düzeltmek gerekiyor: Bilgisayarlar programlandığı gibi davranmadığı için değil, aksine programlandığı gibi davrandıkları için 2000 yılında tehlike olacak. Çünkü, bilgisayarlar, tarih sözcüğünün bizim için ifade ettiği anlamı algılayabilecek yetenekte değildir. Onlar kendilerine sunulan modellere göre karar verir, sonuçlar üretir. İşte 2000 yılında tarihle ilgili işlemler için kullanılan modellerden bir bölümü artık işe yaramayacaktır. Böylece bu modellere dayalı bilgisayar sistemleri de onlardan beklenen davranışları göstere-meyecektir.

Bir durumun altını çizmek istiyorum: değiştirilmesi ya da güncellenmesi gereken yalnızca tek bir modele dayalı sistemler değildir. Bilgisayar projelerinde denetim ve standartlar başından beri çok düşük düzeyde uygulandığı için, bir olasılık olarak, dünyada kaç milyon programcı varsa tarihle ilgili olarak o kadar farklı model kullanılmış olabilir. Sözgelimi, bir programcı kendince tutarlı nedenlerle, tarih bilgisini saklamak için kullandığı değişkeni başka amaçlar için de kullanmış olabilir. Demek ki, 2000 yılınca tüm dünyada yaygın olarak kullanılan kimi modellerle birlikte örneğin yalnızca Türkiye'li bir programcının kullandığı model de geçersiz olabilecektir.

Bilgisayar ve bilgisayarlı sistemlerin bir bölümünde kullanılan ve onları 2000 yılına uyumsuz kılan modeller için öne sürülen gerekçeler nelerdir?

1. Bilgisayarların kullanılmaya başlandığı ilk yıllarda, yani 1960'lı yıllarda bilgisayar belleği çok pahalıydı. Ayrıca kodlama delikli kartlarla yapıyorlardı ve bu da çok külfetliydi. Her karakterin önemi vardı.
2. Çoğu insan 1970'li yıllarda geliştirilen programların 2000 yılına gelindiğinde hala kullanılıyor olacağını öngöremedi.
3. Kimileri teknolojiye çok güvendi. 2000 yılı gelmeden önce mutlaka bu sorunu çözecek yazılımların üretileceğini inandı.
4. Firmalar, üretim sistemlerini değiştirmenin maliyetine katlanmadı. Müşterileri de talep etmedi.
5. Kimi firmalar "2000 yılında programları değiştiririz ve bol para kazanırız" diye düşündü.
6. Yazılımcıların bir bölümü ise bunların hiçbirini düşünmedi. Onlar kendi emeliğine yabancılaştı ve ürettikleri yazılımların kimin için olduğunu, nerelerde kullanıldığını ve hangi riskleri taşıdıklarını ilgilendirmiyordu. Onları denetleyen de olmadığı için önlerinde ne buldularsa onu uyguladılar.

Bilgisayar sistemlerinin tümü neden 2000 yılına uyumlu hale getirilemiyor?

1. Yazılım üretmek için kullanılan mühendislik ilkeleri yeterli değildir. Bu nedenle tüm dünyada yazılım projelerinin önemli bir kısmı ya gecikiyor ya da hiçbir zaman bitirilemiyor. Çoğu 2000 yılı projesinin başına da aynı akibetin geldiği belirtiliyor.
2. Mevcut yazılımların büyük bir çoğunluğu ya dene-

tim eksikliklerinde ya da işe yarar yazılım mühendisliği tekniklerinin olmayışı nedeniyle programcıların bir zanaatkar gibi davrandığı koşullarda yazıldı. Benzer biçimde mevcut yazılımların çoğunun belgelemesi de yetersiz. Programları yazanları arayıp bulmak da her zaman mümkün olmuyor. Bulunsa bile binlerce koddan oluşan yazılımları hatırlamaları mümkün değil.

3. Bugün için hala tümüyle hatalardan arındırılmış yazılım üretmek olanaksızdır. Zaman içinde hatalar ortaya çıktıkça yazılımın yeni sürümleri kullanıma sunulur. 2000 yılına yetiştirmek için başlatılan büyük ölçekli projelerin sonucunda üretilen yazılımların çok sayıda hata içermesi büyük olasılıktır.

4. Kimi ülkeler ve firmalar sorunun çözümü için para harcamaya yanaşmıyor.

5. Yazılım alanında özellikle ABD ve Avrupa'da işgücü sıkıntısı çekildiği ifade ediliyor.

6. Dünyadaki milyonlarca gömülü yonganın tek tek kontrol edilmesi ve gerekiyorsa değiştirilmesi pek çok teknolojik sistem bu yongalar tarafından denetleniyor. Bu sistemlerden bir bölümünün içindeki yongaları değiştirmenin olanaksız olduğu belirtiliyor.

"2000 Yılı Sorunu" kaçınılmaz mıydı?

Eğer "şöyle olmasaydı, böyle yapılmısaydı" dersek, evet, bir deprem gibi kaçınılmaz değildi, daha baştan önlem alınabilirdi. Ama 1950'li yıllardan beri bilgisayarların üretimini ve kullanımını yönlendiren dinamikleri gözönüne aldığımızda "evet kaçınılmazdı" diyebiliriz.

Sanayileşmenin bedellerinden biri doğanın tahribi ve çevre kirliliği oldu. Bu sonucu kaçınılmaz görenler çoğunlukta. Oysa asıl neden toplumsal ihtiyaçlar için planlı üretim yerine kar hırsının ve rekabetin egemen olduğu bir ortamda çılgınca gerçekleştirilen üretimdir.

Böylece bilgisayarlaşmanın bedellerinden biri de deprem ve çığ gibi henüz denetleyemediğimiz doğa felaketlerinin yanı sıra bir de "özerkleşen" makinelerin eklenmesi oldu.

Yazının çerçevesinin dışına fazla çıkmamaya çalışarak önce karşı karşıya olduğumuz durumu betimlemeye arından da nedenlerini sıralamaya çalışacağım.

Hatırlayalım, ünlü bilim-kurgu yazarı Arthur Clarke'ın "2001 Bir Uzak Destanı" kitabında HAL adlı bilgisayar kendi varlığını korumak için sahipleri olan insanlara ita-

at etmez ve onlara zarar verir. 2000 yılının eşliğinde dünyadaki bilgisayarlar HAL'in yeteneklerinden çok uzaktaki. Böyle bir tehlikenin az azından yakın bir zamanda ortaya çıkması olası bile değil. Buna rağmen ilginçtir, HAL'in yeteneklerine sahip olmamalarına rağmen bilgisayarların onları sahiplerine meydan okuyor. Arthur Clarke'ın kendini savunan bilgisayar üretilmedi ama 2001'e bir yıl kala onun yüklerine saldırdığı korku gerçekleşmiş gibi. Dünyanın aşırı bilgisayarlaşmış ülkelerinin her biri sanki "2001 Bir Uzak Destanı" kitabındaki Discovery gemisine dönuştü. Milyonlarca bilgisayar hiç bir şeyi umursamadan çalışıyor. Denizin altında, uzayın derinliklerinde, büyük tünellerin içinde, elektrik santrallerinde, iletişim merkezlerinde, havayollarında, hastanelerde, nükleer tesislerde ve akla gelebilecek her yerde bir saat gibi sinir bozucu bir şekilde tıkır tıkır çalışıyorlar. Bir yandan da gemiler kendi rotalarını da seyretmeye devam ediyor. Yüzbinlerce programcının, 2000 yılına bilgisayarları denetim altında sokmak için harıl çalışmasına rağmen, onlar, Clarke'ın HAL adlı süper bilgisayarının aksine düşünerek değil düşünmeyerek, tümüyle kurallara itaat ederek bu ülkelerin 2000 yılına erişişine neden oluyor.

Bir anlamda bilgisayar sistemleri "özerkleşme"ye başladı. "Özerkleşme" ile anlatmak istediğim bilinçli, akıllı davranma yeteneği değildir. Saatin kendi kendine sürekli çalışması gibi bir durumdan bahsediyorum. Gece yarı, evin bir yerinde önceden kurulmuş bir saatte "tik, tik, tik" seslerinin gelmesi ve o sesi çıkaran saati bizim susturamayışımız gibi bir şey yani.

Bir önceki sorunun yanıtında da belirttiğim gibi, bilgisayarların tümünü birden 2000 yılına uyumlu hale getirmek olanaklı değil. Getirililerin de 2000 yılında sorunsuz çalışacağından emin değiliz. Ama buna rağmen onlar sursuzlar, gayet "sorunsuz" bir biçimde çalışmaya devam ediyor.

Eğer bilgisayarlar insanların kurduğu modellere göre çalışıyorlarsa ve bu modeller de bir gün işe yaramaz duruma gelebiliyorsa, daha da kötüsü milyonlarca bilgisayarı sistemini bir çırpıda yeni modele uyumlu hale getirmek olanaklı değilse, nasıl oluyor da kendileri defalarca uyarılmasına rağmen yetkililer bilgisayarlaşmanın denetim altına alınmasına karşı çıkıyor? Bu yetmiyormuş gibi, dünyada ve Türkiye'de geleceğin refah ve mutluluk getirmesinin tek garantisi olarak bilgisayarlaşmanın daha da hızlandırılmasını öneriyorlar?

İşte bir kaç neden:

1. Yüzbinlerce insandan oluşan orduları idare etmek, en öldürücü saldırı araçlarını hatasız yönetebilmek için bilgisayarlara gerekiyordu. Her devletin hızla en son teknolojileri kullanarak silahlандığı bir dönemde kim oturup da "yahu ne olacak bu işin sonu?" diye düşünmeyi ya da bilimcilerin endişelerine kulak vermemi kabul ederdi.

2. Dünyanın her tarafına yayılmış büyük şirketleri idare edebilmek için bilgisayarlar gerekiyordu. Çünkü bu şirketler, teknolojinin olası riskleri ve ortaya çıkabilecek sorunları ilgilendirmiyordu. Onların ilgilendiren işçilerin gözetlenmesi, denetlenmesi ve üretimde en yüksek karlılığı. Canla başla sarıldılar bilgisayarlara.

3. Devletler ya birer burjuva diktatörlüğü olarak kalacak ya da halkın denetimi ve yönetimi egemen kılınacak.

Elbette ikinci yol sömürüyü ortadan kaldırma potansiyeli taşıdığı için tercih edilmedi. Halkın kendi kendini yönetmediği bir durumda, yönetimin merkezi devlet tarafından gerçekleştirilebilmesi, hizmetlerin "yurttaşlara" "adil" ve "eşit" bir biçimde götürülebilmesi, "kötüye kullanım"ın engellenebilmesi için daha çok ve daha akıllı bilgisayarlara gereksinim vardı. Ayrıca, her alanda halkın denetimini dışlayan devletler bilgisayarlaşma alanında mı onların denetimini kabul edeceklerdi.

4. Talep varsa sunum da olacaktı. Bunun sonucunda bilgisayar donanımı ve yazılımı önemli bir sanayi sektörü haline gelince ve sık sık krizlere giren kapitalistler için de yeni bir nefes borusu işlevi görmeye başlayınca bilgisayar donanımı ve yazılımının hem üretimi hem de kullanımı devletler tarafından teşvik edilmeye başlandı.

5. Herhangi bir sistem insanların denetiminden alınıp bilgisayarlara teslim edildiğinde, o sistem artık bilgisayarlar olmadan çalışmaz. Örneğin her kentin içme suyunun dağıtımını tümüyle bilgisayarların denetimine bırakılması durumunda, bilgisayar sisteminin çökmesi kente bir süre su dağıtımını olanaksız kılar. İnsanları her alanda dışlayan, plansız ve programsız bir biçimde işleyen kapitalist sistem, bilgisayarlaştırdığı sistemler için "olağanüstü durum" planları hazırlanmasına da gerek duymadı.

Dünyanın bilgisayarlaşması bu biçimde olmayabilir ve "2000 Yılı Sorunu"nun çözümü de böylesine zorlaşmazdı. Ama bunun için bilgisayar teknolojilerinin gelişiminin yönünü belirleyen dünyadaki mevcut ekonomik ve siyasal sistemlerin yerine başka sistemlerin olması gerektirdi.

Türkiye ve EMO için neler söylenebilir?

Türkiye ABD ve Kanada'nın olduğu kadar bilgisayarlara bağımlı değildir. Bu nedenle hem sorunun çözümünün parasal maliyeti görece daha az olacaktır hem de 2000 yılının ilk günlerinde ortaya çıkabilecek riskler daha azdır. Hükümetin işi sıkı tutmaya başlamasının en önemli nedeni Dünya Bankası ve Birleşmiş Milletler Örgütü gibi uluslararası örgütler, çokuluslu şirketler ve ABD'dir. ABD'nin konuya çok duyarlı olmasının önemli nedenleri vardır: Birincisi, iletişim ve ulaşım ağlarının tüm dünyada kendi içinde bütünleşmesidir. Dünyanın herhangi bir yerinde ortaya çıkabilecek bir aksaklık "cürümünden daha fazlasına" zarar verecektir. İkincisi, harcanan paraların önemli bir kısmı satın alınan bilgisayar ve yazılımların

karşılığı olarak ABD'ye gidecektir. Sonuncu neden ise ABD'nin dünyanın tek gerçek hakim olduğu izlenimi vermek istenmektedir.

Türkiye'de sorunun çözümü için yola geç çıkıldı ama önemli bir mesafe alındı. ABD'nin etkisine biraz önce değindim. Buradan şu sonucu çıkarabiliriz sanırım: Bilgisayarlaşmada hızlı olan Türkiye, bilgisayarlardan kaynaklanan sorunları erkenden algılayabilecek ve önlem alabilecek durumda değildir. Dışa bağımlı ve kapitalist güçlerin hakimiyetindeki gerçekleşen bilgisayarlaşma sürecinin farklı olması zaten beklenemezdi. Bunun göstergelerinden biri de kamuoyunun yeterince bilgilendirilmemiş olması ve tüketicinin haklarının korunmasına dair önlemlerin alınmamasıdır.

EMO 2000 yılı sorunu konusunda tarihsel, mesleki ve siyasi sorumluluklarını yerine getirememiştir. Bilgi teknolojilerinden kaynaklanan ve milyonlarca insanı ilgilendiren bir teknolojik sorun elbette ki en önce bilgisayar, elektrik ve elektronik mühendislerinin odası EMO'nun ilgi alanına girer. Bu durumda EMO, "2000 Yılı Sorunu" konusunda kamuoyunu aydınlatmak, üyelerine gerekli bilgileri sunmak ve onları yönlendirmek, kamu çıkarını gözetip politikaları devlete ve şirketlere önermekle yükümlüdür. Ne yazık ki EMO bunların hiçbirini yapamadı. Oysa TMMOB'ne bağlı odalar bu ülkede, teknolojik her soruna dair tartışmalarda hep en önde oldu. Kamu çıkarını gözetip politikaları ortaya koydular ve ısrarla savundular. Toplumun aydınlatılmasında önemli görevler yüklendiler. Ama TMMOB ve onun ilgili odası olan EMO, "2000 Yılı Sorunu" konusunda alanı ne yazık ki, tümüyle burjuva medyaya ve bir kaç tekele bıraktı.

Elbette bunda EMO'nun politikalarını ve yaklaşımlarını biçimlendirenlerin bir sorumluluğu vardır. Çünkü konu üzerine yeterince eğilmediler. Ama asıl sorumlular 1980'li yıllardan sonra Türkiye'de egemen kılınan yeni liberal politikalar ve ideolojik hegemonyadır. Kamu çıkarını unutturulmaya çalışıldığı, kişisel çıkarın öne geçirildiği; denetim ve planlamanın bir tarafa bırakıldığı; kamu adına denetim yapan odaların dikkate alınmadığı ve yetkililerinin bir bir alındığı bir dönemde ülkenin bilgisayarlaşması alabildiğine başıboş ve plansız bir biçimde ilerledi. EMO bugün yazılım projelerini denetleyemiyorsa bunun sorumlusu EMO değil devlettir ve eğer EMO yazılım projelerini ve bilgisayar mühendislerini denetleyebiliyorsa, o mühendisler de "2000 Yılı Sorunu" dahil bilgisayarlardan kaynaklanan daha pek çok soruna ilgi duyacak, çözüm üretecek ve EMO'nun harekete geçmesi için baskı uygulayacaklardı.

Evet, EMO, "2000 Yılı Sorunu" konusunda sorumluluğunu yerine getiremedi ama diğer yandan bir kez daha haklı çıktı. Kapitalizmin insanlığı yine tehlikeli maceralara sürüklediği açıkça belli oldu. EMO teknolojinin yıllardır toplumsal ihtiyaçlar için değil de, kapitalist kar için kullanılmasının doğayı tahrip ettiğini, insanlığın kendisine, tarihine ve geleceğine yabancılaşmasının maddi temellerinden birini oluşturduğunu, teknolojinin kendisinin de bu ortamda biçimlendiğini hep iddia etti. Toplum, insan ve doğayı tahrip etmeyen, gerçek gereksinimler için oluşturulacak bilim ve teknoloji politikalarını, bilim ve teknolojinin bu mevcut yapısını, ürettiği biçimini de sorgulayan ve eleştiren bir yaklaşımla oluşturulması gerektiğini savundu. Buradan hareketle kapitalist bir devlet olan Türkiye'nin teknoloji politikalarını eleştirip durdu ve alternatif projeler önerdi. Şimdi EMO'nun görevi artık bunu her yerde teşhir etmek ve alternatif projeler önermektir. Bunun da yolu ancak devletin ve sermaye çevrelerinin bu alandaki politikalarına sorgulayıcı ve eleştirel yaklaşımdan geçiyor.

Tarihin bir cilvesi olsa gerek: Bir gün tümüyle işçilerin yerini bilgisayarların alacağını idda eden ve işçilerle "siz artık işe yaramıyorsunuz" diye alay eden kapitalistler, şimdi bilgisayarları yola koymaları için işçilere avuç dolusu para döküyor.

DTÖ, AGİT, MAİ, MİGA, AB, NATO

Ozan DEMİRCAN

Ziraat Mühendisi

DTÖ, AGİT, MAİ, MİGA, AB, NATO denince, ne yalan söyleyeyim hep aynı şeyi düşünüyorum. Emperyalizm!... Eğer bunlar size de emperyalizmi çağırıyorlarsa emin olun sorun bende değil, sizdedir.

Bu yaklaşımı çok mu cüretkar buldunuz, o zaman size bir anımı anlatayım.

(Hiç unutmam! Sene 1998, aylardan yanılmıyorsa mart) Ankara metrosunda bir akşam vakti evime gidiyordum. Elimde de, Ölçü'nün geçen sayısında yazarlarına teşekkür ettiğim dergi vardı. Yanımda oturan genç bir bayan ürkek bir edayla sordu;

- Siz solcu musunuz?

- Tabii ki! Yoksa siz değil misiniz? diye ardından ben sordum. O da;

- Niye olmam mı gerekiyor? Diye soruma soruyla karşılık verdi. Ben de;

- Ben akıllı bir insanım ve neden zoru seçeyim? Diye karşılık verdim.

Hızlı başlayan sohbetimiz aynı hızla bitmişti. Ve bence o genç arkadaşımız da içimden bazıları gibi benim cüretkar bir insan olduğumu düşündü. Açık olmak gerekirse bu durumdan hiç de rahatsız olmuyorum. Çünkü ben bir sosyalistim ve kapitalizmden ideolojik kopuşumu sağlayabilmek için de cüretkar olmam gerektiğini / olmamız gerektiğini düşünüyorum.

Yunanlı dostlarımız bu yazıyı okusalar "cüret" kavramı akillarına hiç gelmezdi. Keşke bizler de onlar kadar cüretkar olabilsaydık. Ve Clinton'ı gerektiği gibi karşılayabilsaydık. Ancak her şey bitmiş sayılmaz. "Clinton"ı Monica'nın koynuna kadar kovalamak" boy-numuzun borcu olsun. Gerçi ABD' deki dostlarımızdan kovalama sırasının bize geleceğini pek sanmıyorum.

DTÖ'nün toplantısının geç başlamasına ve toplantıda emperyalizm lehine doğru düdüşt, somut bir karar alınamamasına neden oldukları için onları kutluyorum. ABD'deki bütün insanların aptal olduğunu düşündüğüm için de kendilerinden özür diliyorum.

Televizyonlardan yapılan "anti-kapitalistler Seattle"ı savaşı alanına çevirdiler. "Gibi gerici yayınlara da hiç tamah etmiyorum. Bu noktada tam da Semih Poroy gibi düşünüyorum: Polis karışmadığı zaman hiç bir eylemde olay çıkmıyor.

AB üyeliğine adaylığımızın, onüçüncü ülke olarak, kabul edildiği şu günlerde estirilmeye çalışılan bayram havası bu adamların çirkinliklerini iyice gözler önüne seriyor. Bunu görememek gerçekten zoru başarmaktır. (görmeyenlere "aferrin" ne de olsa bu da bir başarı...). Üye yapılabilecek ilk altı ülkenin üyeliğinin en yakın 2010' da gerçekleşeceği düşünülürse, bizimkilerin sevinci sadece bir komedi değil, ihanettir. Buna "uzun vadeli yatırım" değil, "memleketi kısa vadede satmak" denir. Bu adamlar analarını da satmadan önce "dur" demek bizim tarihsel sorumluluğudur.

İşsizliğin psikolojik yükü

Bülend TUNA
Mimar

Nâzım Hikmet'in sürgün günleri. Şairimiz tüm dünyada şiirleriyle ve mücadelesiyle tanınmakta, sık sık davetler almakta, tüm dünyayı dolaşmaktadır. Türkiye dışında pek çok ülkede olduğu gibi Rusya'da da şiirleri yayınlanmakta, keza Rusça da bilmektedir. Geçim sıkıntısı yoktur. Kendine ait bir evi ve geçimine yetecek kadar da geliri vardır. Gelgelelim bütün bunlar Nâzım Hikmet'in kendini zaman zaman boşlukta hissetmesini engellemeye yetmez. Arada bir sebatsız gelen telefonlardan heyecanlanır, kendisine ihtiyaç duyulduğunu, sadece kendisinin çözebileceği bir sorunun ortaya çıktığını zanneder. Yoldaşları kendisini aramakta ve yardımını istemektedir. Ancak heyhat, kendisini arayanın böyle bir "sorunu" yoktur. Özel bir nedenle aramıştır. Nâzım Hikmet, koca şair, kendini böyle anlarda fonksiyonsuz, hiç kimsenin işine yaramayan biri olarak görür. Oysa o Nâzım Hikmet'tir. Yazdıklarıyla, yaptıklarıyla "her kilometrede, her milbahride dostu ve düşmanı" olan gururumuz ve sevdiğimizdir.

Nâzım'ın olağanüstü hayat serüveninin onu böylesi melankolik duygulara sürüklediği söylenbilir mi? Oysa ondaki tepkinin, aranma ve ihtiyaç duyulma güdüsünün genel olduğunu düşünüyorum. İnsanın sabah kalktığında o gün gideceği bir yeri, yapacağı bir işi olması gerekir. Kimse onu istemiyorsa, kimsenin ona ihtiyacı yoksa ne yapacaktır? İstenmeyen, aranmayan birisi olarak bir köşeye çekilecek, hele şairlik, yazarlık gibi bir meziyeti de yoksa iyice kabuğuna sinecektir.

Batı, tüm alanlarda olduğu gibi işsizlik konusunda da son derece titiz hesaplar tutar. Aylık, mevsimlik ve yıllık

işsizlik oranları, artma ve eksilme eğilimleri, bunların nedenleri vs. Kayda geçen işsizler dönemlere ayrılarak tasnif eder ve bu tasnife göre de yardımların dağıtılmasını düzenler. İlk altı ayda şu kadar, sonra şu kadar, daha sonra da ölmeyecek kadar sosyal yardım. "Sosyal devlet" bu insanlara "al işte sana dilediğinden yaşayabileceğin kadar yardım" diyerek devlet sadakası verir ve onların parkların sessiz köşelerine gönderir. Hayranlık verici güzellikteki parkların içinde, meraklı gözlerden utanarak saklanmak istercesine bir öbek oluşturup içi içen işsiz gruplarını, bir kaç günlük turistik gezi yapanlar bile kolayca görebilirler. Söz konusu kesimin toplumun en az eğitim almış, dolayısıyla yeni üretilen iş imkânlarını en zor kapabilen insanlardan oluşması da ayrıca bu durumu onlar için kronikleştiriyor.

İşsiz toplum içindeki yeri nedir? Türkiye tam anlamıyla işsiz sayılabilecek kimselerle henüz tanışmadı. Buranın mûmbit iş ortamı bir şekilde işsizliği amorflaştırıyor ve tutulan istatistikleri de anlamsızlaştırıyor. Gene de bazı yönlerini algılayabileceğimizi sanıyorum. İşsiz geçici işlerle oyalanması, mendil, otobüs bileti satması, sigortasız olarak çalışması vs. onun toplum karşısındaki yalnızlığını azaltmıyor. Kendini bir cengellen içinde ve aciz hissediyor. Zaman zaman geçmişin "altın günleri"ni, mahalle, köy, cemaat içinde eridiği, her yaştan, her cinsin, her mesleğin bir yerinin olduğu ve bunun kuşaklar boyu sürüp gittiği günleri hatırlıyor. Şimdi ne olmuştur da bu yanlısına dolu anlar aranır olmuştur. Ülke değişmekte, çağ değişmektedir.

Sözgelimi hastaların eski kültürde yeri bellidir. Mahalleli bakar, çorba getirir vs. Ama hastalık biraz daha yoğun bir bakım gerektiriyorsa zaten başa çıkılmaz yani

kapalı grupların "bakım sigortası" artık işlemez olur ve hasta ölür. Hastahane ve çağdaş tıbbın imkânları işsiz insana kapalıdır sözgelimi. SSK'nın hastane kapısı açılması bile özlemle anılacak bir olay olmaya başlar.

Bilimsel tekno ojik devrimi, bunun getirdiği değişimleri hergün artan biçimde günlük hayatımızda hissediyoruz. Bunun arka planındaki yetişmiş işgücü hergün biraz daha fazla bir şekilde bilimsel teknolojik devrimi geliştirmeye, ya da gelişen teknolojiyi transfer etmeye ve uygulamaya sokmaya çalışıyor. Üretime giren her teknik yenilik, yeni işsizler yaratıyor. İşsizlerin bir kısmı kendilerini eğiterek azalan istihdamın içinde kendilerine yer bulmaya çalışıyorlar. Arna diğerleri, buna imkân bulamayanlar kalıcı işsizlerin arasına karışıyorlar. Hem de işçi olarak çalışmaya alışmış, az çok sendika, sigorta görmüş, hak hukuk mücadelesi tanıması birileri olarak çekiliyorlar. Belki bu noktada sendikaların sadece çalışan değil, işsiz de eğilmesi, onların sorunlarını da dile getirmesi ve bazı iyileştirme programları yapması mümkün olabilir. Ne de olsa sıkıntılarını paylaşılması yükü hafifletecektir.

Benzer bir sıkıntı da teknik elemanlar arasında yaşanabilir. Daralan iş imkânları, deprem, talep kısılmaması, IMF programı derken bir de bakmışız ki yüzlerce mühendis ve mimar işsizler arasına katılmış. Tabii ki sorun iş ve işçi bulma kurumuna başvuruya ortaya çıkmayacaktır. İşsiz kalmanın utancıyla gizlenmeye çalışılacağı için çıplak gözle görmek pek de mümkün olmayacaktır. Oysa işsizler ordusunun hergün yeni meslektaşlarımızı arasına katabileceğini öngörmek durumundayız.

Eski bağlılıkların eridiğini, ya da erimekte olduğunu söylemiştik. Gelinek noktada bunların yerine yeni birlik-teliksizlikler kurulması ve bunların kucaklayıcı bir söylemle ortaya çıkması eski bağlılıkları aratmayacak bir ortam yaratabilir diye düşünüyorum.

Sorunu anlamakla başlayalım, gerisi gelecektir. ✍

Enerjide Özelleştirme ve AKTAŞ Mücadelesinde Son Gelişmeler

Özelleştirme Karşıtı Platform

Danıştay 10. Dairesi'nde AKTAŞ'la ilgili devam eden davanın 2 Kasım 1999 günü duruşması yapıldı. Savcının AKTAŞ aleyhinde mütalasına karşın, Danıştay 10. Dairesi, dörde bir oy çokluğuyla AKTAŞ lehine karar verdi. AKTAŞ'ın özelleştirmeciler açısından bile kötü bir uygulama olarak görüldüğü bilinmektedir ve ne yazık ki bu gerçekler, Danıştay 10. Dairesi'ni ikna etmeye yetmemiştir.

Bizler, halkın çıkarları doğrultusunda çalışan haklı ve meşru örgütlerin oluşturduğu ÖKP olarak ilan ediyoruz ki: AKTAŞ'ın, yeni AKTAŞ'ların ve AKTAŞ VEKİLLERİNİN peşini bırakmayacağız. Kamu hizmetinin kamu yararına uygun olarak verilmesi için hukuki, meşru ve fiili mücadelemizi her türlü platformda sürdüreceğiz.

Bilindiği gibi, 5 Ekim 1999 gecesi AKTAŞ Elektrik A.Ş.'ye Danıştay Dava Daireler Kurulu'nun kararı doğrultusunda gönüllüce de olsa el konuldu. Bu karar doğrultusunda Danıştay 10. Dairesi'nde AKTAŞ'la ilgili devam eden davanın 2 Kasım 1999 günü duruşması yapıldı. Bu duruşmada, Bakanlık adına AKTAŞ Elektrik A.Ş.'nde görevlendirilen Ekip Başkanı, AKTAŞ'ı savundu ve sanki sorun AKTAŞ-BEDAŞ karşılaştırmasıymış gibi, AKTAŞ'ın BEDAŞ'tan daha iyi çalıştığını ileri sürdü. Duruşmadan sonra dosya üzerinde yapılan inceleme sonucunda Savcının AKTAŞ aleyhinde mütalasına karşın, Danıştay 10. Dairesi, dörde bir oy çokluğuyla AKTAŞ lehine karar verdi.

Yıllardır AKTAŞ davalarını izleyen bizler, böyle bir karar karşısında şaşırmadık. Şaşırmadık, çünkü Danıştay 10. Dairesi, daha önce de iki kere EMO'nun, bir kere de Danıştay Dava Daireler Kurulu'nun Yürütmeyi Durdurma taleplerini ısrarla reddetmişti. Geldiğimiz noktada Özelleştirme Karşıtı Platform (ÖKP) adına Elektrik Mühendisleri Odası (EMO) Danıştay 10. Dairesi'nin kararına Danıştay Dava Daireler Kurulu nezdinde yeniden itiraz etmiştir.

Bizler yıllardır, halkın çıkarları doğrultusunda demokratik ve hukuk mücadelemizi sürdürürken, iktidarlar, özelleştirme politikalarını gerçekleştirmek için Anayasa

ve yasalar üzerinde birçok değişiklik gerçekleştirme yolunu tutmuşlardır. Bu keyfi ve haksız değişiklikler sonucunda dün yasal olan bir konu yarın yasadışı kalabilmekte, dün Anayasa'ya uygun olan bir husus bir sonraki gün Anayasa'ya aykırı olarak ilan edilebilmektedir. Bu durumun en çarpıcı örneği, Danıştay 10. Dairesi'nin AKTAŞ lehine verdiği kararın gerekçesinde de yer almaktadır. Bu gerekçe, Anayasa'da yapılan son değişiklikler sonucunda, kendilerinden imtiyaz Sözleşmeleriyle ilgili sadece görüş sunabileceği, bu yönde yapılacak bir itirazın Danıştay'da sonuçlandırılmasının Anayasa'ya aykırı olduğu belirtilmektedir.

Bütün bu gerçekler, AKTAŞ Elektrik A.Ş.'nin İstanbul Anadolu yakasında yaşayan abonelere uyguladığı

Sadece kar için çalışan özel sermayenin kamusal ve toplumsal ihtiyaçları gözetmeyeceği açık bir olgudur.

hukuk dışı haksızlıkları kamu vicdanında aklamaya yetmeyecektir. Ama AKTAŞ'ı bu halk karşıtı uygulamalarına devam etme konusunda daha da cesaretlendirecektir. Oysa AKTAŞ'ın özelleştirmeciler açısından bile kötü bir uygulama olarak görüldüğü bilinmektedir ve ne yazık ki bu gerçekler, Danıştay 10. Dairesi'ni ikna etmeye yetmemiştir.

Özelleştirme Karşıtı Platform'una göre, AKTAŞ örneği kötü bir özelleştirme örneği değil, özelleştirmenin kendisidir. Sadece kar için çalışan özel sermayenin kamusal ve toplumsal ihtiyaçları gözetmeyeceği açık bir olgudur. Hiçbir karar ya da uygulama bu gerçekleri örtmez.

Özelleştirme ideolojisinin 1980 sonrasında hakim hale getirilmesi sonrasında, enerji sektöründe "kamuun yükünün azaltılması" gerekçesiyle bu stratejik sektörün merkezi yapısı dağıtılarak ve planlama ortadan kaldırılarak bugünkü kaosun zemini oluşturulmuştur. Uzun yıllar yatırım yapılmayarak enerji sektörü bir darboğaza sokulmuş, sonra da Yİ ve YİD modelleriyle doğalgaz santralleri özel sermayeye yaptırılmaya başlanmıştır. Hem de

bu santrallerin doğalgazının devlet tarafından karşılanacağı ve üreteceği elektriğin tamamının yüksek fiyatla devlet tarafından alınacağı garanti edilerek... Bu garantiler ve sağlanan yüksek kar, özel sektörün enerji alanına ve dolayısıyla dışa bağımlı kaynaklara yönelmesine yol açmıştır.

Yeni imal edilen Elektrik Santrallerinin tamamına yakınının doğalgaza endekslenmesi, son günlerde yaşanan elektrik kesintilerine yol açmıştır. Kimsenin şüphesi olmasın ki bu politikaların devam ettikçe hepimizi daha çok karanlık günler beklemektedir. Bu dışa bağımlılık açmazını yaratan ve körükleyen iktidarlar, bugün gelinen noktada bu çarpıklığı gidermek yerine bunu başka bir çarpıklığın zemini olarak kullanmaya çalışmaktadır. Nitekim

Başbakan da verdiği demeçte "Nükleer Santral Kurma Kararı"ni açıklamıştır. Bu da, artık gelişmiş ülkelerde sökülme başlanan Nükleer Enerji santrallerinin ülkemiz için tek kurtuluş yolu olarak gösterilmektedir.

21. Yüzyıla giriyoruz. Ülkemizde ve dünyada hızlı değişiklikler ardarda yaşıyoruz. NATO, AGİT, AB, Milenyum Round vb kavramların ifade ettiği Yeni Dünya Düzeni'nin iflasını önlemek için yaşamımıza dayatılan çeşitli politikalarla her gün yüzyüze kalıyoruz. Depremler yetmiyor, sosyal depremlerin enkazları altında kalıyoruz. Ardından özelleştirmeler, ardından, yeni vergiler ve zamlar her geçen gün yaşamımızı biraz daha karartıyor. İktidarlar, oldu olacak enerjimizi de keserek bizi koyu bir karanlığa mahkum etmeye çalışıyor.

Bizler, halkın çıkarları doğrultusunda çalışan haklı ve meşru örgütler oluşturduğumuz ÖKP olarak ilan ediyoruz ki: AKTAŞ'ın, yeni AKTAŞ'ların ve AKTAŞ VEKİLLERİNİN peşini bırakmayacağız. Kamu hizmetinin kamu yararına uygun olarak verilmesi için hukuki, meşru ve fiili mücadelemizi her türlü platformda sürdüreceğiz. ■

aydın ol/maya dair

Yıl 1946: Deprem o zaman da afetti!

Yurdumuzdaki Tabii Afetlerden
DepremBenhür
(Muzaffer ATİK)

Son 12 yıldan beridir, uzun tarih devresinde görmediği tabii felâketlerin teker, teker her biri ile karşılaşarak maddî ve manevî çok büyük ızdıraplar içerisinde kıvrandı durdu.

Yer, yer büyük yangınlar, Batının ve Trakyanın yüzünü güldürmeyen su baskınları, Egeden iç Anadolu'ya doğru geçtiği yerleri kasıp kavuran depresyonlar <<dondurucu hava akınları>> ile Orta Anadolu'da müthiş tahribat yapan kuraklıklar yurdun muhtelif bölgelerinde çok büyük tahribat yapmışlar ve yapmaktadırlar.

Ahşap ev yerine beton binalar yapmakla yangına, sularımızın yataklarını derinleştirip, sedler yapmakla az çok sel tahribatına ve Step iklimli sahalamızda stebe uygun popülasyonlar yetiştirmekle ve Dryfarming (kuruziraat metodu) intabiki ile kuraklıktan mütevellit zararları bir dereceye kadar azaltmak elimizdedir. Fakat, son 12 yıl içerisinde binlerce yurtdaşı bir anda bizden ayıran depremlere karşı yukarıdaki tabii felâketlere nazaran çok daha passif bir durumda bulunmaktayız.

Yangın bir ihmâlin eseridir. Su baskınları tedbirsizliğimizin bir başka tezahür şeklidir. Kuraklık ve donlar zirai kültürümüzün kılığı ve tedbirsizliğimizin bize verilmiş cezaları şeklinde de telâkki olunabilir. Fakat, depremler çok daha geniş tahribatı çok daha kısa bir zamanda husule getiren çok daha şumüllü, korkunç tabii fenomenlerdir. Bununla beraber insanlık bu tabii afet karşısında da çok hazırlıklı olabilir. Zira, depremlerin yolları da su yolları gibi belirli ve depremlerin tahribat sahalaları da nisbeten muayyen sahalardır. Bunun içindir ki, deprem yolları ve min-takalar, depremlerin sık sık husule gelişlerine ve tahribatlarının şiddetlerine göre sınıflandırılmış ve haritaları yapı-larak tahribat sahalaları belli edilmiştir. Bu gibi sahalarda yapılacak binaların bu sahanın sınıfına ve depremin mahiyetine göre, kuruluşları ve yapı materyalleri farklı olmaktadır.

Yurdumuzun emsalsiz güzellik ve tenevvü gösteren dış yüz altında iç yüzün bilhassa Adapazarı-Erzincan doğru çizgisi ile Marmara-Balıkesir ve İzmir arasındaki depresyonlu sahalalarında çok oynak olduğunu ve bu sebeple de deprem bakımından birinci sınıf tehlikeli sahalardan olduklarını bilmeğimiz şarttır.

Çok genç jeolojik çağlarda (Tersiyer devri ve sonralarında) Anadolu'nun manzarasının bugünkünden çok farklı olduğunu bizlere jeoloji bilimiz aç-kça belirtmektedir. O zamanlar Anadolu'da <<Tethis>> adı verilen büyük bir denizin bakiyeleri büyük basınçlarla kıvrılmağa ve sonra da kütle halinde yükselmeğe başlayınca yer, yer çok derin kırılmalar ve çöküntüler husule gelmişlerdir. Yurdumuzun etrafını saran denizler işte bu suretle ve muhtelif jeolojik devrelerde çökmüş olan kalararın yerlerinde husule gelmiş bulunmaktadır. Jeoloji bilgileri bu yükselmeler ile aksi istikâmetteki hareketlerin yani çökme olayların henüz devam etmekte olduklarını pek çok delilleriyle açıklamaktadırlar.

Hiç kıpırdamaz gibi görmeğe alıştığımız yeryüzü ve

bilhassa onun en hareketli olan bir parçası Anadolu'muz, bir taraftan tedricî yükselmelerle, diğer taraftanda jeolojik zaman dediğimiz ve insan ömrü ile ölçülmeyen bir devre içerisinde çökmekte veya kıvrılmakta olup mütemadiyen hareket halinde bulunmaktadır. Denetilir ki, Anadolu yarımadası uzunluğu rahatsız olmuş uyuyan bir dev gibidir.

Deprem felâketinden masun sahalardan dünyanın en güney ve en kuzeyinde bulunan mahdut sahalardır. Aseimik denilen bu donmuş sahalardan dışında ve bilhassa Alp kıvrımlarını takip eden Orta Kuşak ve Akdenizler sahası dünya depremlerinin yüzde 90 kısmının meydana gelmiş oldukları en hareketli sahalaları teşkil etmektedirler.

Yurdumuzda Akdeniz sahası içerisinde bulunmaktadır. İki muazzam karanın kuzeyden ve güneyden gelecek kaynaşma yaptıkları kabul edilen ve adına Sinaphie (sinafi) denilen ve Saroştan olan çizgi halinde Doğu Anadolu'ya temadi etmekte olan çizgi, dünyanın en tehlikeli bir deprem çizgisini teşkil etmektedir.

Adapazarı, Bolu, Hendek, Gerede, Erzincan, Zâra ve su şehirleri gibi ızdırapları bize kan ağılatmış, iskân sahalarımız hep bu çizgi üzerinde dizilmişlerdir.

Memleketimizde deprem vekayinin neşri tarihi olan 1841 yılından 1940 yılına kadar 174 ü hafif, 226 sı orta ve 53 ü şiddetli ve çok şiddetli olan 423 deprem kaydolunmuştur. 1940 yılından butarafa vuku bulan depremler dahil bu depremlerin sayıları 435 i bulmuştur.

Deprem kayıtlarının verdiği malûmata bakılırsa, 2000 yıldan beri, gerek Batı ve gerekse Doğu Anadolu'muzda pek çok şehirlerin ortadan yok edilmelerinde depremlerin savaşlar kadar önemli rolleri olmuştur. Filhakika, Erzincan şehri; 1045, 1163, 1255, 1268, 1287, 1290, 1361, 1667, 1578, 1784 ve son olarakta son büyük felâkette, kayıtlara göre, bu şehrimiz 1000 yıl içerisinde 16 kere tamamiyle harap olmuş ve yeniden kurulmuştur.

Izmit şehri de; 69, 358, 362,555, 1719, 1878 ve son depremde kısmen harap olmuştur. Marmaradan İzmir'e doğru inen çizgi üzerindeki şehirlerimiz de yine böyle çok defa harap olup yeniden kurulmuşlardır. Mürefte, Şarköy, Dikili, Çandarlı, Gördes, Torbalı, İzmir bu suretle mükerrer olarak yeniden kurulumuş şehirlerimizdir. Nitekim, Aydın, Menderes, Milâs sahaları İsânın doğumundan önce 25 yılı ile 1635, 1899 yıllarında ve daha sonraki yıllarda tahrip olmuşlardır. İsadan önce 26 yılında Aydın, 17 yıl önce Manisa, Aydın, Şart ve Alaşehir kadar olan geniş saha ve 60 yıl sonra da Denizli ve Dinar ile civarı, 105 de Foça, Ayvalı, İzmir, Edremiş ve civar adalar, 1864 yılında Çanakkale ve civarı,

1928 yılında Gediz ve civarlarında böyle tahripkâr depremler olmuşlardır.

Depremlerin en tehlikeli olanı, tektoniktir. Anadolu depremleri de bu karakterdedir.

Bütün dünyada ve yurdumuzda deprem sahalaları en bereketli yerler olduklarından (bol sular, zengin topraklar ile) en kalabalık sahalardır. Görülüyor ki, tabiat insanların bu bereketli sahalalara avlayıp onlara vakit, vakit en derin ızdırabı hissettirmektedir. Bu ızdıraplar, diğerleri gibi zamanla unutulmakla beraber insanlara yapıcı bir kudret aşlamak hususiyetini de haiz bulunmaktadırlar.

Not: Makale, 1946 yılında yayımlandığı gibi yazılmıştır.

Muzaffer ATİK, 1913 yılında İstanbul'da doğdu. İlk Orta ve Lise eğitimlerini İstanbul'da tamamladı. 1939 yılında Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi'nden mezun oldu. Sonrasında Ankara Üniversitesi'nin Coğrafya Fakültesi'nin Jeoloji ve Morfoloji Bölümü'nde tabii afetler konusunda çalışmalarını derinleştirdi. Hayatını ve emeğini tabii afetleri (sel, seylap, heyelan, erozyon, kuraklık, deprem...) ve korunma yollarını araştırmaya adanmış değerli büyüğümüz 2510 sayılı kanuna göre Tabii Afetlerden sorumlu olarak 15 yıl kadar Toprak İskan Genel Müdürlüğü'nde görev yaptı.

"Sürpriz Felaket" olarak da adlandırılan deprem, üzerinde çalıştığı en belli başlı konudur. Sinafi Hattı üzerindeki şehirlerde sık sık vuku bulan depremler üzerine kaleme aldığı bu makale 1946 senesinde "Vatan" gazetesinde yayımlanmıştır. (Devlet memurlarının beyanat vermeye hakları olmadığından makalesinde kendi ismi yerine rumuz kullanmıştır)

TMMOB'yi ve Ölçü'yü yalnız bırakmadığı için teşekkürlerimizi sunarız. ■

Deprem

Yurdumuzdaki Tabii Afetlerden

Memleketimizde deprem vekayinin neşri tarihi olan 1841 yılından 1940 yılına kadar 174 ü hafif, 226 sı orta ve 53 ü şiddetli ve çok şiddetli olan 423 deprem kaydolunmuştur. 1940 yılından butarafa vukubulan depremler de dahil bu depremlerin sayıları 435 i bulmuştur.

Yazan: Benhür

Binaların bu sahanın sınıma ve depremin mahiyetine göre kuruluşları ve yapı materyalleri farklı olmaktadır.

Yurdumuzun emsalsiz güzellik ve tenevvü gösteren dış yüz altında iç yüzün bilhassa Adapazarı-Erzincan doğru çizgisi ile Marmara-Balıkesir ve İzmir arasındaki depresyonlu sahalalarında çok oynak olduğunu ve bu sebeple de deprem bakımından birinci sınıf tehlikeli sahalardan olduklarını bilmeğimiz şarttır.

Çok genç jeolojik çağlarda (Tersiyer devri ve sonralarında) Anadolu'nun manzarasının bugünkünden çok farklı olduğunu bizlere jeoloji bilimiz aç-kça belirtmektedir. O zamanlar Anadolu'da <<Tethis>> adı verilen büyük bir denizin bakiyeleri büyük basınçlarla kıvrılmağa ve sonra da kütle halinde yükselmeğe başlayınca yer, yer çok derin kırılmalar ve çöküntüler husule gelmişlerdir. Yurdumuzun etrafını saran denizler işte bu suretle ve muhtelif jeolojik devrelerde çökmüş olan kalararın yerlerinde husule gelmiş bulunmaktadır. Jeoloji bilgileri bu yükselmeler ile aksi istikâmetteki hareketlerin yani çökme olayların henüz devam etmekte olduklarını pek çok delilleriyle açıklamaktadırlar.

Hiç kıpırdamaz gibi görmeğe alıştığımız yeryüzü ve

bilhassa onun en hareketli olan bir parçası Anadolu'muz, bir taraftan tedricî yükselmelerle, diğer taraftanda jeolojik zaman dediğimiz ve insan ömrü ile ölçülmeyen bir devre içerisinde çökmekte veya kıvrılmakta olup mütemadiyen hareket halinde bulunmaktadır. Denetilir ki, Anadolu yarımadası uzunluğu rahatsız olmuş uyuyan bir dev gibidir.

Deprem felâketinden masun sahalardan dünyanın en güney ve en kuzeyinde bulunan mahdut sahalardır. Aseimik denilen bu donmuş sahalardan dışında ve bilhassa Alp kıvrımlarını takip eden Orta Kuşak ve Akdenizler sahası dünya depremlerinin yüzde 90 kısmının meydana gelmiş oldukları en hareketli sahalaları teşkil etmektedirler.

Yurdumuzda Akdeniz sahası içerisinde bulunmaktadır. İki muazzam karanın kuzeyden ve güneyden gelecek kaynaşma yaptıkları kabul edilen ve adına Sinaphie (sinafi) denilen ve Saroştan olan çizgi halinde Doğu Anadolu'ya temadi etmekte olan çizgi, dünyanın en tehlikeli bir deprem çizgisini teşkil etmektedir.

Adapazarı, Bolu, Hendek, Gerede, Erzincan, Zâra ve su şehirleri gibi ızdırapları bize kan ağılatmış, iskân sahalarımız hep bu çizgi üzerinde dizilmişlerdir.

Memleketimizde deprem vekayinin neşri tarihi olan 1841 yılından 1940 yılına kadar 174 ü hafif, 226 sı orta ve 53 ü şiddetli ve çok şiddetli olan 423 deprem kaydolunmuştur. 1940 yılından butarafa vukubulan depremler de dahil bu depremlerin sayıları 435 i bulmuştur.

Depremlerin en tehlikeli olanı, tektoniktir. Anadolu depremleri de bu karakterdedir.

Bütün dünyada ve yurdumuzda deprem sahalaları en bereketli yerler olduklarından (bol sular, zengin topraklar ile) en kalabalık sahalardır. Görülüyor ki, tabiat insanların bu bereketli sahalalara avlayıp onlara vakit, vakit en derin ızdırabı hissettirmektedir.

mühendislikte
ve
mimarlıkta

Ö L Ç Ü

Sayı: 49

Kasım - Aralık 1999

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü: T. Soydan KENES
Yayın Kurulu: Ali Hasan Bakır, Behice Çağlar, Bülend Tuna, Emin Çetin, Hüseyin Zanbak, İlhan Türen, Kadir Günaydin,

Murat Akad, Ozan Demircan, Özlem Ergüz, T. Soydan Kenes.

Ölçü; TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası İst. Şubesi, Fizik Mühendisleri Odası İst. Şubesi, Gemi Mühendisleri Odası İst. Şubesi, Gıda Mühendisleri Odası İst. Temsilciliği, Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası İst. Şubesi, İnşaat Mühendisleri Odası İst. Şubesi, Jeofizik Mühendisleri Odası İst. Şubesi, Jeoloji Mühendisleri Odası İst. Şubesi, Kimya Mühendisleri Odası İst. Şubesi, Maden Mühendisleri Odası İst. Şubesi, Makina Mühendisleri Odası İst. Şubesi, Metalurji Mühendisleri

Odası İst. Şubesi, Mimarlar Odası İst. Büyükkent Şubesi, Orman Mühendisleri Odası İst. Şubesi ve Ziraat Mühendisleri Odası İst. Şubesi'nin Ortak Yayın Organıdır.

Yayına Hazırlayan: Gülgün ERÇİN

Yönetim Yeri ve Yazışma Adresi: Taksim Cad. Stüdyo Ap.

No: 15/4 Taksim - İSTANBUL

Tel / Faks : (212) 249 40 56

Basıldığı Yer : Kayhan Matbaası